

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στο σχέδιο νόμου

«Διεθνής εμπορική διαιτησία»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Ι. Γενικά – Επί της αρχής

1. Με την υπ' αριθμό 6943οικ./Φ.339/27.2.2020 Υπουργική Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΦΕΚ, Τεύχος Υ.Ο.Δ.Δ., 199, 18.3.2020) συστάθηκε Ειδική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή με αντικείμενο την κατάρτιση σχεδίου νόμου για την τροποποίηση διατάξεων του ν. 2735/1999 «Διεθνής Εμπορική Διαιτησία» (τ.Α' 167) προκείμενου να ενσωματωθούν τροποποιήσεις του 2006 επί του προτύπου νόμου που έχει καταρτίσει η Επιτροπή του Ο.Η.Ε. για το Δίκαιο του Διεθνούς Εμπορίου (UNCITRAL), καθώς και όσες άλλες τροποποιήσεις κριθούν απαραίτητες, τη σύνταξη της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης, της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων και του πίνακα τροποποιούμενων-καταργούμενων διατάξεων. Η Ειδική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή αποτελείται από τους: 1. Κωνσταντίνο Καλαβρό, Ομότιμο Καθηγητή της Πολιτικής Δικονομίας στη Νομική Σχολή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, ως Πρόεδρο, 2. Ευάγγελο Βασιλακάκη, Καθηγητή του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου στη Νομική Σχολή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 3. Αθανάσιο Καΐση, Ομότιμο Καθηγητή του Αστικού Δικονομικού και Εργατικού Δικαίου στη Νομική Σχολή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 4. Παναγιώτη Γιαννόπουλο, Επίκουρο Καθηγητή του Αστικού Δικονομικού Δικαίου στη Νομική Σχολή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, 5. Γεώργιο Πετρόχειλο, Δικηγόρο, Επισκέπτη Καθηγητή των Πανεπιστημίων Fribourg και Βέρνης, 6. Άννα Μαντάκου, ΔΝ Δικηγόρο, και 7. Αντωνιάδα Δημολίτσα, Δικηγόρο, Αντιπρόεδρο του ICC Institute of World Business Law, ως μέλη. Χρέη γραμματέα της Επιτροπής εκτέλεσε η Άννα Πατεροπούλου της Κ.Υ.Υ.Δ.

2. Η Επιτροπή συνεδρίασε (με τηλεδιάσκεψη όλων των μελών της) σε ολομέλεια στις ακόλουθες ημερομηνίες: 30.3.2020, 9.4.2020, 16.4.2020, 23.4.2020, 30.4.2020, 7.5.2020, 14.5.2020, 21.5.2020, 28.5.2020, 11.6.2020, 18.6.2020, 25.6.2020, 2.7.2020, 3.9.2020, 10.9.2020 και 17.9.2020, και σε υποεπιτροπές δύο ή τριών μελών της στις ακόλουθες ημερομηνίες: 10.4.2020, 11.4.2020, 14.4.2020, 21.4.2020, 25.4.2020, 9.5.2020, 10.5.2020, 16.5.2020, 17.5.2020, 23.5.2020, 24.5.2020, 30.5.2020, 4.6.2020, 14.6.2020, 21.6.2020, 26.6.2020, 18.7.2020, 17.8.2020, 5.9.2020, 13.9.2020.

3. Η Επιτροπή ευθύς εξ αρχής έθεσε τους βασικούς στόχους των εργασιών της που ήταν ο εκσυγχρονισμός του νόμου περί διεθνούς εμπορικής διαιτησίας, λαμβάνοντας υπόψη αφενός μεν τις τροποποιήσεις της UNCITRAL του 2006 στον Πρότυπο Νόμο¹, αφετέρου δε τις νεότερες τάσεις της διεθνούς θεωρίας και πρακτικής της διεθνούς διαιτησίας, με τελικό στόχο η Ελλάδα να αποκτήσει έναν σύγχρονο νόμο περί διεθνούς εμπορικής διαιτησίας, ώστε να καταστεί ελκυστική ως προτιμώμενος τόπος διεξαγωγής διεθνών διαιτησιών. Επιπλέον η Επιτροπή έχοντας διαπιστώσει ότι η ενσωμάτωση του Πρότυπου Νόμου της UNCITRAL του 1985 με τον ν. 2735/1999 χρειαζόταν ορισμένες γλωσσικές και άλλες βελτιώσεις, αποφάσισε την συνολική κατάργηση του νόμου αυτού και την σύνταξη ενός νέου νόμου, ο οποίος θα ενσωματώνει τις ανωτέρω εξελίξεις και θα αποκαθιστά την ορθή γλωσσική και νοηματική απόδοση των οικείων διατάξεων.

4. Ένα προσχέδιο του νόμου που κατάρτισε η Επιτροπή ετέθη στις 26.5.2020 υπόψη των Καθηγητών Σταύρου Μπρεκουλάκη και Λουκά Μίστελη της Νομικής Σχολής Queen Mary and Westfield College του University of London, καθώς επίσης και του Αλέξανδρου Φεσσά, Secretary General of the ICC Court and Director of ICC Dispute Resolution Services του ICC (με τη συνεργασία της Στέλλας Αεπτουργού της Γραμματείας του ICC Court), με την παράκληση να εκφράσουν τις απόψεις τους μέχρι 15.6.2020. Το σχέδιο νόμου σε αγγλική μετάφραση τέθηκε υπόψη επίσης του Audley Sheppard, QC, Chairman of the LCIA Board. Επιπλέον, η Επιτροπή κατά τη διάρκεια κατάρτισης του σχεδίου νόμου απευθύνθηκε επί ειδικών ζητημάτων σε διάφορους αντίστοιχα ειδικευμένους επιστήμονες ανά τον κόσμο, οι οποίοι διέθεταν σχετική εμπειρία. Τέλος, το τελικό σχέδιο νόμου αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Πόρων και δόθηκε σε δημόσια διαβούλευση, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 4048/2012. Επίσης δόθηκε στον Άρειο Πάγο, τους Δικηγορικούς Συλλόγους και σε άλλους ενδιαφερομένους φορείς για τη διατύπωση παρατηρήσεων. Παρατηρήσεις επί του Προσχεδίου του νόμου απέστειλαν επίσης ο κ. Σωτήρης Δεμπεγιώτης, Δ.Ν. Δικηγόρος, ο κ. Γιώργος Πανόπουλος, Δ.Ν. Δικηγόρος, ο κ. Αντώνιος Τσαβδαρίδης, Αέκτορας Νομικής Σχολής του ΔΠΘ, ο κ. Δημήτριος Μπαμπινιώτης, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής του ΔΠΘ και η κ. Μαρίλυ Παραλίκια, Δικηγόρος.

5. Η Επιτροπή έλαβε υπόψη της το σύνολο των άνω παρατηρήσεων.

II. Αφετηρία και σκοπός των προτεινόμενων ρυθμίσεων

1. Αποτελεί, ίσως, κοινό τόπο να λεχθεί ότι η διαιτησία, και ειδικότερα η διεθνής διαιτησία είναι προϊόν της αυτονομίας των μερών: Τα μέρη ελεύθερα αποφασίζουν την υπαγωγή των διαφορών τους στη διαιτησία, επιλέγουν τους διαιτητές, διαμορφώνουν τη διαιτητική διαδικασία και επιλέγουν το εφαρμοστέο για την επίλυση της διαφοράς τους δίκαιο. Μολονότι, όμως, η διεθνής διαιτησία

¹ Του λοιπού «ΠρΝ».

είναι προϊόν της ιδιωτικής αυτονομίας, η τελευταία δεν είναι βέβαια αυθύπαρκτη, αλλά η αντίστοιχη ευχέρεια παρέχεται στα μέρη εντός του πλαισίου κάποιας έννομης τάξης, από κάποιον κανόνα δικαίου. Ακόμη, κεντρική σημασία σε κάθε διεθνή διαιτησία αποκτά ο τόπος ή έδρα της διαιτησίας, διότι αφενός μεν κατά κανόνα είναι το δικαίο της οικείας πολιτείας το οποίο διέπει τη διεξαγόμενη στην επικράτειά του διαιτησία (δηλαδή αυτή που τα μέρη έχουν υπαγάγει στην έννομη τάξη του συγκεκριμένου κράτους μέσω του ορισμού της έδρας της διαιτησίας), ενώ τα πολιτειακά δικαστήρια του τόπου της διαιτησίας ασκούν τις υποστηρικτικές της διαιτησίας αρμοδιότητες και παράλληλα ασκούν τον δικαστικό έλεγχο των διαιτητικών αποφάσεων που εκδίδονται στην επικράτειά τους μέσω της αγωγής ακύρωσης των διαιτητικών αποφάσεων. Η Επιτροπή θεωρεί, λοιπόν ότι ένας σύγχρονος νόμος περί διεθνούς διαιτησίας πρέπει να αποτυπώνει ακριβώς και τις δύο ως άνω αρχές, την αυτονομία των μερών, αλλά και τη σημασία της έδρας της διαιτησίας ως του κρίσιμου νομικού συνδέσμου μέσω του οποίου κάθε διαιτησία διασυνδέεται με την οικεία έννομη τάξη. Επιπλέον, ένας νόμος για τη διεθνή διαιτησία θα έπρεπε να περιλαμβάνει και διατάξεις για την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, αντικείμενο το οποίο, όμως, ρυθμίζεται ήδη με εξαιρετική επιτυχία από τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958 για την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων (ν.δ. 4220/1961)², ώστε να παρέλκει η ρύθμισή του από τον παρόντα νόμο.

2. Ακριβώς τις δύο προαναφερθείσες αρχές αποτυπώνει σε θαυμαστή ισορροπία ο ΠρΝ, ο οποίος αφενός μεν προάγει την αυτονομία των μερών, αφετέρου δε εμπεδώνει το αμιγές εδαφικό κριτήριο, ώστε η διεθνής διαιτησία να έχει σταθερή βάση και προσανατολισμό στην έννομη τάξη της έδρας της. Τις δύο αυτές θεμελιώδεις και αφετηριακές αρχές είχε πάντοτε κατά νου η Επιτροπή σε κάθε διάταξη του σχεδίου νόμου που επεξεργαζόταν. Επιπλέον, η Επιτροπή κατά τη διατύπωση όλων των διατάξεων είχε υπόψη της την ερμηνεία και εφαρμογή του άλλου διεθνούς κανονιστικού κειμένου για τη διεθνή διαιτησία, δηλαδή τη ΣΝΥ, δοθέντος, άλλωστε ότι πολλές διατάξεις, όπως λ.χ. οι λόγοι ακύρωσης των διαιτητικών αποφάσεων του ΠρΝ έχουν διατυπωθεί με βάση τα κωλύματα αναγνώρισης της ΣΝΥ. Επομένως, η Επιτροπή ενστερνίστηκε και εφαρμόσε ήδη κατά τη σύνταξη του σχεδίου νόμου το άρθρο 2Α του ΠρΝ του 2006, τελώντας σε πλήρη επίγνωση της διεθνούς προέλευσης του ΠρΝ. Στο σημείο αυτό αξίζει, ίσως, να σημειωθεί ότι μέχρι τον Μάιο 2020 την μεν ΣΝΥ είχαν κυρώσει 163 Κράτη, ενώ τον ΠρΝ είχαν ενσωματώσει 83 Κράτη, ώστε πρόκειται, λοιπόν, για διεθνή κανονιστικά κείμενα με ευρύτατη διεύθυνση στις διάφορες έννομες τάξεις.

3. Σκοπός όλων των προτεινόμενων ρυθμίσεων είναι η εμπέδωση της διεθνούς διαιτησίας στη χώρα μας, λαμβανομένου, μάλιστα, υπόψη ότι σε όλες τις έννομες τάξεις η διεθνής διαιτησία συμβάλλει στην αύξηση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, με απολύτως χαρακτηριστικά παραδείγματα την Αγγλία, την Γαλλία, την Ελβετία, τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, το Χονγκ Κονγκ ή τη Σιγκαπούρη, όπου η διεξαγωγή διαιτησιών αποτελεί σημαντικό στοιχείο της

² Του λοιπού ΣΝΥ.

αύξησης του εγγώριου ακαθάριστου εθνικού προϊόντος. Η εξέλιξη αυτή, η οποία παρατηρείται στις προαναφερθείσες έννομες τάξεις δεν είναι τυχαία· οι έννομες αυτές τάξεις διαθέτουν μία νομοθεσία ιδιαίτερα «φιλική» προς τη διαιτησία και μία νομολογία, η οποία είναι σε πλήρη επίγνωση της σοβαρότητας και της σημασίας της διαιτησίας ως ισότιμου μηχανισμού επίλυσης των διαφορών, αλλά και του επιβαλλόμενου δικαστικού ελέγχου που ασκείται στη διαιτησία, ενώ παράλληλα έχει καλλιεργηθεί στους κύκλους των εμπορικώς συναλλασσομένων μία διαιτητική κουλτούρα και έτσι άπαντες γνωρίζουν τους άγραφους, αλλά τόσο σημαντικούς και αδιόρατους διά γυμνού οφθαλμού, κώδικες επικοινωνίας της πρακτικής της διεθνούς διαιτησίας.

4. Η Επιτροπή κατά την έναρξη των συνεδριάσεων της Ολομέλειας προβληματίστηκε προς δύο βασικές κατευθύνσεις. Η πρώτη ήταν, αν θα έπρεπε ή όχι να ενοποιηθούν σε ένα νομοθετικό κείμενο οι διατάξεις περί εσωτερικής και διεθνούς διαιτησίας (μονιστικό ή δυαδικό σύστημα). Η σύγκριση των δικαίων αποδεικνύει ότι και τα δύο συστήματα έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, ενώ η Επιτροπή θεώρησε, όχι χωρίς δισταγμούς, ότι προς το παρόν είναι σκόπιμο να διατηρηθεί το υφιστάμενο σύστημα, αν και στο μέλλον θα πρέπει να δημιουργηθεί η ευκαιρία να ομογενοποιηθούν οι διατάξεις τόσο για την εσωτερική, όσο και για τη διεθνή διαιτησία και να ενταχθούν όλες οι διατάξεις σε ένα ενιαίο νομοθετικό κείμενο. Αφού κατέληξε η Επιτροπή στη διατήρηση των δύο παράλληλων συστημάτων συζήτησε, αν ήταν σκόπιμη η κατ' ουσίαν ενοποίηση των δύο κατηγοριών διατάξεων και κατέληξε να επεξεργασθεί τις διατάξεις για τη διεθνή εμπορική διαιτησία και να απόσχει από την επεξεργασία των διατάξεων των άρθρων 867επ. ΚΠολΔ, με δεδομένο, μάλιστα ότι ήδη υφίσταται ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την τροποποίηση διατάξεων του ΚΠολΔ. Ένα δεύτερο ζήτημα, στο οποίο προβληματίστηκε η Επιτροπή, ήταν αν θα έπρεπε ο ΠρΝ στη μορφή του 2006 να ενσωματωθεί αυτούσιος ή όχι στο Ελληνικό δίκαιο. Η επιτροπή κατέληξε στην απόφαση ότι δεν θα ενσωματώσει αυτούσιο τον ΠρΝ, αλλά θα διατηρήσει την ελευθερία να επεμβαίνει στο «υποδειγματικό» κείμενο, ώστε να διαμορφώσει, κατά το δυνατόν, ένα σαφέστερο, αλλά κυρίως πιο εξελιγμένο νομοθετικό κείμενο. Η απόφαση αυτή συνδυάζεται, άλλωστε, και με μία άλλη απόφαση της Επιτροπής, στο σχέδιο νόμου να περιληφθούν και άλλες ρυθμίσεις, πέραν εκείνων του ΠρΝ, φιλικές προς τη διαιτησία και ταυτόχρονα προοδευτικές με βάση την παρατηρούμενη σήμερα εξέλιξη της διεθνούς διαιτησίας.

5. Με βάση τις παραπάνω αφετηρίες η Επιτροπή περιέλαβε ορισμένες διατάξεις, οι οποίες θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν πρωτοποριακές σε διεθνές επίπεδο· στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι διατάξεις των άρθρων 1 § 4, 7Α, 11Α-11Β, 16Α, 17, 19 § 4, 26Α, 34 § 2 εδ. α' υποεδ. εε', 34 §§ 4-7, 37. Στις περισσότερες των περιπτώσεων οι καινοτόμες αυτές διατάξεις εισάγονται στο σχέδιο νόμου με το χαρακτηριστικό «Α» ή «Β» δίπλα στον αριθμό της διάταξης για να μη διαταραχθεί η αντιστοίχιση των λοιπών διατάξεων με τις διατάξεις του ΠρΝ.

6. Επίσης η Επιτροπή υιοθέτησε σχεδόν όλες τις τροποποιήσεις του ΠρΝ του 2006, με εξαίρεση τις διατάξεις περί ασφαλιστικών μέτρων, οι οποίες στον ΠρΝ αριθμούν συνολικά 11 άρθρα, και αντί γι' αυτές προτίμησε να διατυπώσει

μία πολλαπλώς πρωτοπόρα διάταξη, εκείνη του άρθρου 17, η οποία συμπυκνώνει την ουσία των προϋποθέσεων και της έκτασης της εξουσίας του διαιτητικού δικαστηρίου να λαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα, ενώ ταυτόχρονα στο άρθρο αυτό περιέλαβε διατάξεις και για την ευθύνη του αιτούμενου τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, καθιερώνοντας εν πολλοίς και ρητώς το καθήκον καλόπιστης διεξαγωγής της διαιτητικής δίκης, καθήκον το οποίο είναι σε πολλά σημεία του σχεδίου νόμου διάχυτο και ρητά αποτυπωμένο επίσης στο άρθρο 15 παρ. 2. Στην ίδια διάταξη η Επιτροπή απομακρύνθηκε από το σύστημα της επικύρωσης της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων από το πολιτειακό δικαστήριο που είχε εισαγάγει ο ν. 2735/1999, ένα σύστημα το οποίο είχε δημιουργήσει αμφιβολίες στην πράξη, ιδίως ως προς την έκταση της εξουσίας του πολιτειακού δικαστηρίου, και υιοθέτησε το σύστημα του ΠρΝ στην εκδοχή του 2006, ο οποίος ακολουθεί το σύστημα της αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων των ασφαλιστικών μέτρων. Και πάλι, όμως, η Επιτροπή επενέβη και δεν υιοθέτησε το σύνολο των κωλυμάτων αναγνώρισης που προτείνει ο ΠρΝ, αλλά περιορίστηκε σε ένα ουσιώδες, δηλαδή την αντίθεση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων στη δημόσια τάξη.

7. Κατά τα λοιπά η Επιτροπή επανεξέτασε όλες τις διατάξεις του ΠρΝ στην εκδοχή του 1985, οι οποίες είχαν ενσωματωθεί με τον ν. 2735/1999 και αποκατέστησε ορισμένες αστοχίες του νόμου αυτού, αλλά και βελτίωσε το γράμμα των οικείων διατάξεων, το οποίο πλέον προσεγγίζει περισσότερο εκείνο του ΠρΝ, θεωρώντας ότι, όπου δεν είναι απαραίτητο, δεν υπάρχει λόγος απομάκρυνσης από το γράμμα του ΠρΝ.

8. Η έκταση των τροποποιήσεων που κατά τα ανωτέρω έγιναν στον ν. 2735/1999 έθεσε την Επιτροπή και ενώπιον του ζητήματος, αν θα έπρεπε τις διάφορες τροποποιήσεις να τις επιφέρει στον νόμο αυτό μέσω μεταγενέστερου νόμου ή μήπως θα ήταν σκοπιμότερο με το σχέδιο νόμου να καταργείται ο προηγούμενος νόμος και ταυτόχρονα να εισάγεται ο νέος νόμος για τη διεθνή εμπορική διαιτησία. Η Επιτροπή αποφάσισε να ακολουθήσει την τελευταία εκδοχή, πράγμα που δημιούργησε την περαιτέρω ανάγκη να εισαχθεί μία μεταβατική διάταξη στο άρθρο 38 για τις διαιτησίες που είχαν ξεκινήσει με τον ν. 2735/1999. Έτσι, η Επιτροπή αποφάσισε αυτές οι διαιτησίες να εξακολουθήσουν να διέπονται από τον προηγούμενο νόμο.

9. Ήδη από την εναρκτήρια συνεδρίασή της η Επιτροπή αποφάσισε να εισαγάγει ορισμένες γενικότερες ρυθμίσεις που αφορούν τη διαιτησία και δεν εντάσσονται αποκλειστικώς στο πεδίο της διεθνούς διαιτησίας μόνον. Η Επιτροπή συζήτησε εκτενώς το ζήτημα της οργάνωσης των θεσμικών διαιτησιών στην Ελλάδα, οι οποίες ρυθμίζονται κυρίως από τη γενική διάταξη του άρθρου 902 ΚΠολΔ, αλλά και από άλλες ειδικότερες διατάξεις, όπως λ.χ. τις διατάξεις των άρθρων 131 και 132 του ν. 4194/2013 (Κώδικας περί Δικηγόρων). Εντούτοις, φαίνεται ότι οι σχετικές ρυθμίσεις δεν καλύπτουν πλέον τις πρακτικές ανάγκες στην Ελλάδα και έτσι άρχισαν στην πράξη να εμφανίζονται ορισμένοι «οργανισμοί» θεσμικής διαιτησίας, χωρίς να είναι βέβαιο ότι καλύπτουν τα απαραίτητα ποιοτικά κριτήρια, τα οποία πρέπει να διαθέτει ένας τέτοιος οργανισμός. Ενόψει αυτού του φαινομένου η Επιτροπή αποφάσισε να ρυθμίσει το ζήτημα

και έτσι εισάγει τη διάταξη του άρθρου 37, η οποία καθιερώνει ορισμένες ελάχιστες προϋποθέσεις για την ίδρυση των οργανισμών αυτών, οι οποίοι θα έχουν υποχρέωση αναγγελίας της έναρξης λειτουργίας τους στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, καθήκοντα διαφάνειας στη συνέχεια και θα υπόκεινται σε εκ των υστέρων κατασταλτικό έλεγχο από τη Διοίκηση. Ο σκοπός της διάταξης είναι να θέσει ένα δίκτυο ασφαλείας και ποιότητας των οργανισμών αυτών, χωρίς, πάντως, να υπάρξει οποιαδήποτε κρατική ανάμιξη στην διαχείριση αυτών.

III. Επί των κατ' ιδίαν διατάξεων

1. Άρθρο 1: Στο άρθρο 1 επικαιροποιήθηκαν οι εφαρμοζόμενες διατάξεις κατ' εξαίρεση του εδαφικού κριτηρίου με την προσθήκη του άρθρου 17 § 5 και του άρθρου 27, ενώ στις παρ. 2 και 3 επήλθαν φραστικές βελτιώσεις που δεν αλλοιώνουν το νόημα των διατάξεων. Σημειώνεται ότι οι χρησιμοποιούμενοι όροι της «εγκατάστασης» και της «συνήθους διαμονής» νοούνται σύμφωνα με τους σχετικούς κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Τροποποιείται η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 2 εδ. γ', ώστε να καθίσταται σαφές ότι τα μέρη μπορούν με συμφωνία τους να υπαχθούν στον παρόντα νόμο και πέραν της συνδρομής των περιπτώσεων των προηγούμενων εδαφίων, οι οποίες υλοποιούν την αρχή της εδαφικότητας. Επισημαίνεται, πάντως, εν σχέσει με την εφαρμογή της τελευταίας αυτής διάταξης, ότι η συμφωνία των μερών περί υπαγωγής στον παρόντα νόμο, προϋποθέτει και σε κάθε περίπτωση συνεπιφέρει, ότι θα συντρέχει και το πρωταρχικό κριτήριο εφαρμογής του νόμου, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, δηλαδή το κριτήριο της εδαφικότητας. Παράλληλα στην παρ. 4 εισάγεται η νέα και πρωτοπόρος διάταξη, η οποία καθιερώνει τη γενική αρχή ότι διαιτητεύσιμες είναι κατ' αρχήν όλες οι διαφορές, εκτός αν ο νόμος το απαγορεύει. Η διάταξη αυτή δημιουργεί κατ' αρχήν τεκμήριο διαιτητευσιμότητας για όλες τις διαφορές, εκτός αν ο νόμος εξαιρεί ορισμένη διαφορά ή ορισμένη κατηγορία διαφορών από την υπαγωγή στη διαιτησία. Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι με βάση τον νόμο, αν κάποιο μέρος, προκειμένου να καταρτίσει συμφωνία διαιτησίας, οφείλει κατά νόμον να ακολουθήσει συγκεκριμένη εσωτερική διαδικασία, η μη τήρηση της διαδικασίας αυτής, δεν επιδρά επί του διαιτητεύσιμου της διαφοράς. Το ίδιο ζήτημα αντιμετωπίζεται, άλλωστε, και με τη διάταξη του άρθρου 34 § 4 (βλ. και πιο κάτω στο άρθρο 34).

2. Άρθρο 2: Στο άρθρο 2 επέρχονται φραστικές βελτιώσεις και ταυτόχρονα στο στοιχείο δ' εισάγεται ορισμός της προσφυγής στη διαιτησία που χρησιμεύει ενόψει της διάταξης του άρθρου 21 (βλ. και εκεί), ενώ στο εδάφιο στ' διευκρινίζεται το αυτονόητο ότι η υπαγωγή μίας διαφοράς στη διαιτησία οργανισμού θεσμικής διαιτησίας επιφέρει ενσωμάτωση του οικείου κανονισμού διαιτησίας στη διαιτητική συμφωνία.

3. Άρθρο 2Α: Η διάταξη είναι νέα και μεταφέρει στο Ελληνικό δίκαιο την αντίστοιχη διάταξη του ΠρΝ στις τροποποιήσεις του 2006. Η πρώτη παράγραφος επισημαίνει τη διεθνή «προέλευση» του ΠρΝ και συνιστά στον ερμηνευτή την ανάγκη προώθησης της ενιαίας εφαρμογής του, ώστε να εξασφαλισθεί η ομοιομορφη εφαρμογή του σε όλες τις έννομες τάξεις, οι οποίες έχουν ενσωματώσει

τον ΠρΝ. Έτσι, θα εξασφαλισθεί και ο ενοποιητικός ρόλος του ΠρΝ για τη διεθνή διαιτησία. Το δεύτερο σκέλος της διάταξης τονίζει την ανάγκη τήρησης της αρχής της καλής πίστης κατά την ερμηνεία του νόμου, ενώ και σε άλλες διατάξεις του σχεδίου νόμου τονίζεται η αρχή της καλόπιστης διεξαγωγής της διαιτητικής δίκης, όπως λ.χ. στη διάταξη του άρθρου 15 § 2 ή 17 § 6 (βλ. εκεί).

4. Άρθρα 3-6: Στις διατάξεις των άρθρων 3-6 επέρχονται φραστικές και άλλες βελτιώσεις, οι οποίες όμως δεν μεταβάλλουν το νόημα των σχετικών διατάξεων. Πάντως θα πρέπει να τονισθεί, ότι στη διάταξη του άρθρου 3 η κύρια μέριμνα είναι η σαφήνεια περί της παράδοσης του εγγράφου, από την οποία προκύπτει ότι το έγγραφο περιήλθε στον παραλήπτη του (πρβλ. άρθρο 21 παρ. 1). Η διάταξη αυτή είναι δε γενικής εφαρμογής, όπως είναι, άλλωστε, και η έννοια του «εγγράφου» που δίδεται στο άρθρο 7 παρ. 4. Τέλος, στη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 2 προστίθεται εδάφιο, με το οποίο διευκρινίζεται ότι για την αγωγή ακύρωσης αρμόδιο είναι το Τριμελές Εφετείο, ενώ ταυτόχρονα καλύπτεται το κενό που υπήρχε στη ρύθμιση του ν. 2735/1999 και ορίζεται ως εφαρμοστέα διαδικασία εκείνη των περιουσιακών διαφορών των άρθρων 614επ. ΚΠολΔ.

5. Άρθρο 7: Η διάταξη αυτή συντάχθηκε εκ νέου υπό το φως και της διάταξης του άρθρου 7 του ΠρΝ του 2006. Μεταξύ των δύο εναλλακτικών διατυπώσεων του ΠρΝ επελέγη η πρώτη και αναλυτικότερη εκδοχή, την οποία η Επιτροπή προσάρμοσε σε αρκετά σημεία. Ειδικότερα, στην παρ. 1 δίδεται ο ορισμός της διαιτητικής συμφωνίας, ενώ στην παρ. 2 γίνεται η διάκριση μεταξύ αυτοτελούς διαιτητικής συμφωνίας και διαιτητικής συμφωνίας, η οποία περιλαμβάνεται ως ρήτρα σε μία ουσιαστική σύμβαση. Η παρ. 3 αποτυπώνει τη διεθνή τάση, η διαιτητική συμφωνία να είναι μεν έγγραφη, όμως ο έγγραφος τύπος να είναι αποδεικτικός και όχι συστατικός. Τούτο, ενόψει κυρίως του γεγονότος ότι οι σύγχρονες συναλλαγές διεξάγονται πλέον σπάνια με έγγραφα, κατά την κλασική του όρου έννοια, αλλά χρησιμοποιούνται σ' αυτές άλλα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας. Μάλιστα, το τελευταίο ζήτημα αποτυπώνεται με ιδιαίτερη σαφήνεια στην επόμενη παρ. 4, η οποία, πέραν της ανταλλαγής επιστολών, τηλεγραφημάτων, τηλετυπημάτων, τηλεομοιοτυπημάτων ή άλλων μέσων τηλεπικοινωνίας που καταγράφουν τη συμφωνία, ορίζει ως έγγραφο και κάθε ηλεκτρονική, δηλαδή ψηφιακή καταγραφή ήχου, εικόνας, συμβόλων κ.λπ. που επιτρέπει την εκ των υστέρων διαπίστωση της προέλευσής της από συγκεκριμένο εκδότη και την πρόσβαση στο περιεχόμενο της συμφωνίας. Ιδίως η τελευταία διατύπωση επιτρέπει να εμπίπτουν στην έννοια της έγγραφης κατάρτισης της διαιτητικής συμφωνίας και άλλες μορφές επικοινωνίας των συναλλασσομένων, οι οποίες πιθανώς θα αναπτυχθούν στο μέλλον, αφού η τελευταία διάταξη καθιερώνει τις δύο θεμελιώδεις αρχές που πρέπει να ισχύουν σε κάθε μορφή ηλεκτρονικής-ψηφιακής συναλλαγής, δηλαδή αφενός μεν να είναι κατά το μάλλον ή ήττον ασφαλής η προέλευση του «εγγράφου» και συνεπώς της περιεχόμενης σ' αυτό δήλωσης βούλησης από τον συγκεκριμένο εκδότη, αφετέρου δε, να υπάρχει δυνατότητα εκ των υστέρων διερεύνησης της γνησιότητας της προέλευσης αυτής. Στην παρ. 5 ορίζεται η έννοια των κατά παραπομπή διαιτητικών συμφωνιών, ενώ στην παρ. 6 ορίζεται ότι η ανεπιφύλακτη συμμετοχή των μερών στη διαιτητική διαδικασία αποδεικνύει την κατάρτιση της διαιτητικής συμφωνίας, αφού δεν νοείται θεραπεία επί αποδεικτικού τύπου. Σημειώνεται, ότι κατά την

αντίληψη της Επιτροπής στην ευρύτερη ρύθμιση των κατά παραπομπή διαιτητικών συμφωνιών εμπίπτει και η περίπτωση της ρητής αναφοράς από φορτωτική σε ρήτρα διαιτησίας που περιέχεται σε σύμβαση μεταφοράς, ώστε να παρέλκει η αυτοτελής ρύθμιση, όπως υπήρχε στο άρθρο 7 παρ. 6 του ν.2735/1999.

6. Άρθρο 7Α: Η διάταξη του άρθρου 7Α είναι καινοτόμος: Η πρώτη παράγραφος περιέχει κανόνα σύγκρουσης σύμφωνα με τον οποίο το ουσιαστικό κύρος της διαιτητικής συμφωνίας (πέραν του τυπικού που ρυθμίζεται στο άρθρο 7) κρίνεται με το δίκαιο είτε α) στο οποίο την υπήγαγαν τα μέρη είτε β) του τόπου της διαιτησίας είτε γ) που διέπει την ουσιαστική συμφωνία των μερών. Η διάταξη έχει ως νομοθετικό πρότυπο το άρθρο 10:166 του ολλανδικού ΑΚ του 2015 και λειτουργεί προφανώς *in favorem validitatis* της διαιτητικής συμφωνίας. Η εισαγωγή της διάταξης αυτής κατέστησε αναγκαία και την προσαρμογή του κανόνα σύγκρουσης στο άρθρο 34 § 2 εδ. α' υποεδ. αα' (βλ. εκεί) και την απόκλιση, έτσι, κατ' αποτέλεσμα από το κώλυμα αναγνώρισης του άρθρου V 1 a της ΣΝΥ, όμως η απόκλιση αυτή είναι χωρίς σημασία εν προκειμένω, αφού τελικώς η διάταξη λειτουργεί υπέρ του κύρους της διαιτητικής συμφωνίας. Στη δεύτερη παράγραφο αντιμετωπίζεται το ζήτημα της επίδρασης της πτώχευσης και των λοιπών διαδικασιών αφερεγγυότητας στη συμφωνία διαιτησίας. Η διάταξη παίρνει τη θέση ότι κατ' αρχήν όλες αυτές οι διαδικασίες δεν επιδρούν στη συμφωνία διαιτησίας, εκτός αν ο νόμος ορίζει άλλως. Επομένως, σε μία διασυνοριακή διαδικασία αφερεγγυότητας που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 848/2015, εφόσον η κήρυξη της αφερεγγυότητας γίνει πριν την έναρξη της διαιτησίας, θα εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 7 (2) (ε) του Κανονισμού και το ζήτημα της επίδρασης θα κρίνεται με βάση τη *lex fori concursus*, ενώ, αν η κήρυξη έλαβε χώρα αργαμένης της διαιτητικής διαδικασίας, τότε το ζήτημα θα κρίνεται κατά τη *lex loci arbitri* σύμφωνα με το άρθρο 18 του Κανονισμού. Στην τελευταία αυτή περίπτωση η διάταξη του άρθρου 7Α θα αποβαίνει καίριας σημασίας για τη συνέχιση της ισχύος και της λειτουργίας της διαιτητικής συμφωνίας. Ανάλογα ζητήματα θα τίθενται και ενόψει της εφαρμογής του ν. 3858/2010, οπότε η διαιτητική δίκη δεν διακόπτεται (ΑΠ 2234/2009) σε περίπτωση διασυνοριακής διαδικασίας αφερεγγυότητας. Θα πρέπει, όμως, κατ' εφαρμογή του άρθρου 18 εδ. β' του ν. 2735/1999, σε περίπτωση πτώχευσης ενός διάδικου μέρους να παρασχεθεί επαρκής χρόνος διάσκεψης στον σύνδικο που αποκτά τη σχετική νομιμοποιητική εξουσία για τις διαφορές που αφορούν αξιώσεις της πτωχευτικής περιουσίας, ώστε αυτός να μπορέσει να συγκεντρώσει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που σχετίζονται με τη σχετική διαιτητική δίκη. Πάντως, και στην περίπτωση αυτή η κήρυξη της πτώχευσης ή άλλης διαδικασίας αφερεγγυότητας δεν επιδρούν καθ' οιονδήποτε τρόπο στη διαιτητική συμφωνία.

7. Άρθρα 8 και 9: Στις διατάξεις αυτές επέρχονται φραστικές και άλλες βελτιώσεις, οι οποίες όμως δεν μεταβάλλουν το νόημα των σχετικών διατάξεων. Σχετικώς με την εφαρμογή του άρθρου 8 παρ. 1 επισημαίνεται ότι, αν τυχόν επί της δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου έχει αποφανθεί ήδη το διαιτητικό δικαστήριο, την τυχόν προσαγόμενη απόφαση αυτού θα λαμβάνει υπόψη και θα συνεκτιμά το πολιτειακό δικαστήριο, ενώπιον του οποίου ασκείται αγωγή για διαφορά, επί της οποίας υφίσταται διαιτητική συμφωνία.

8. Άρθρα 10 και 11: Στο άρθρο 10 προστέθηκε η πρώτη παράγραφος, η οποία καθορίζει αφενός μεν την ελευθερία των μερών να ορίσουν τον αριθμό των διαιτητών, διάταξη που περιλαμβάνεται και στον ΠρΝ, αφετέρου δε περιέχει και ένα επιτακτικό σκέλος, ο αριθμός αυτός να είναι μονός, για ευνόητους λόγους. Στις λοιπές διατάξεις του άρθρου 10, αλλά και του άρθρου 11 επέρχονται φραστικές βελτιώσεις. Ειδικώς για τη διάταξη του άρθρου 11 παρ. 5 πρέπει να σημειωθεί ότι με τις βελτιώσεις που επέρχονται η Επιτροπή σκοπεύει να παρακινήσει το πολιτειακό δικαστήριο κατά τον διορισμό διαιτητών να λαμβάνει υπόψη και να συνεκτιμά τη συμφωνία των μερών, αλλά και τις προτάσεις που τα μέρη υποβάλουν κατά τη δικαστική διαδικασία διορισμού διαιτητών.

9. Άρθρο 11Α: Το άρθρο 11Α είναι νέο και αντιμετωπίζει το ζήτημα του διορισμού διαιτητών επί πολυμελούς διαιτητικού δικαστηρίου όταν η διαιτησία είναι πολυμελής. Αν οι περισσότεροι ενάγοντες ή εναγόμενοι δεν μπορούν να καταλήξουν από κοινού σε ορισμό διαιτητή από την πλευρά τους μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται από τη συμφωνία διαιτησίας ή τον νόμο, τότε ο ορισμός γίνεται από το δικαστήριο του άρθρου 6 παρ. 1 του νόμου. Η αδυναμία ορισμού κοινού διαιτητή κρίνεται αντικειμενικά και συνεπώς μπορεί να οφείλεται σε οποιονδήποτε λόγο. Με τη δεύτερη παράγραφο καθορίζονται οι εξουσίες του πολιτειακού δικαστηρίου στην περίπτωση αυτή, και ορίζεται ειδικότερα ότι το δικαστήριο έχει εξουσία να ορίσει εν όλω ή εν μέρει το διαιτητικό δικαστήριο, αλλά και να καθορίσει τον προεδρεύοντα του διαιτητικού δικαστηρίου. Εφόσον το δικαστήριο προβεί σε ολική ανασυγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου μπορεί, κατά την κρίση του, να επιβεβαιώσει ή να ανακαλέσει τους τυχόν ορισθέντες διαιτητές. Η τελευταία παράγραφος ορίζει, τέλος ότι η απόφαση του δικαστηρίου δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα.

10. Άρθρο 11Β: Η διάταξη αυτή είναι νέα και λειτουργεί σε οποιαδήποτε περίπτωση αδυναμίας ορισμού του μονομελούς ή πολυμελούς διαιτητικού δικαστηρίου (ανεξάρτητα αν εμπίπτει στο άρθρο 11 ή στο άρθρο 11Α) εντός ενενήντα ημερών από την προσφυγή στη διαιτησία, οπότε εφαρμόζεται αναλόγως η διάταξη του άρθρου 11Α. Η Επιτροπή συζήτησε δια μακρών, αν η διάταξη έπρεπε να είναι αναγκαστικού ή ενδοτικού δικαίου, κατέληξε δε εντέλει να διαμορφώσει τη διάταξη ως ενδοτικού δικαίου, λαμβάνοντας υπόψη και τη σταθερή αφετηρία του ΠρΝ, η επέμβαση των πολιτειακών δικαστηρίων στη διαιτησία να είναι όσο το δυνατόν περιορισμένη.

11. Άρθρα 12-15Α: Στις διατάξεις αυτές επέρχονται κυρίως φραστικές βελτιώσεις. Επιπλέον στο άρθρο 13 παρ. 2 επέρχεται η βελτίωση ότι η αίτηση εξαίρεσης διαιτητή που υποβάλλεται στο διαιτητικό δικαστήριο κρίνεται από αυτό χωρίς τη συμμετοχή του υπό εξαίρεση διαιτητή, αλλά φυσικά παρέχοντάς του πλήρες δικαίωμα να τοποθετηθεί επί του ζητήματος · η ρύθμιση αυτή κρίθηκε απαραίτητη ενόψει της θεμελιώδους αρχής «*nemo iudex in causa sua*»· η δικαιοκρατική αυτή αρχή έχει παγκόσμια ισχύ και αναγνώριση και η αντίθετη διάταξη του ΠρΝ, η οποία υπονοεί [βλ. Report of the United Nations Commission on International Trade Law on the work of its eighteenth session (Vienna, 3-21 June 1985) (A/40/17), Yearbook UNCITRAL 1985, παρ. 128] ότι επί της

αίτησης εξαίρεσης αποφαινεται *primo loco* το διαιτητικό δικαστήριο με τη συμμετοχή του υπό εξαίρεση διαιτητή, έχει προκαλέσει πολλαπλή και εύλογη κριτική. Στο άρθρο 15 παρ. 1 εδ. β', επί αντικατάστασης διαιτητή, καταργείται η προϋπόθεση της ομόφωνης απόφασης του διαιτητικού δικαστηρίου με τη νέα του σύνθεση για το ζήτημα αν η διαδικασία θα συνεχιστεί από το σημείο κατά το οποίο διακόπηκε εξαιτίας της παύσης της ιδιότητας του διαιτητή που αντικαταστάθηκε, διότι η προϋπόθεση αυτή μπορεί να αποτελέσει αφορμή παρέλκυσης της διαδικασίας. Περαιτέρω, στη διάταξη του άρθρου 15 παρ. 2 εισάγεται μία νέα διάταξη ως κύρωση της παράβασης από ένα μέρος του καθήκοντος καλόπιστης διεξαγωγής της διαιτητικής διαδικασίας, οπότε τον αντικαταστάτη διαιτητή διορίζει το δικαστήριο του άρθρου 6 παρ. 1 ύστερα από αίτημα του άλλου μέρους. Η διάταξη σκοπεύει να αντιμετωπίσει μία μορφή «*guerilla tactic*», ιδίως όταν το ένα μέρος, κατά παράβαση των υποχρεώσεών του που απορρέουν από τη διαιτητική συμφωνία αλλά και από το καθήκον καλόπιστης διεξαγωγής της διαιτητικής διαδικασίας, καθυστερεί ή αποφεύγει το διορισμό διαιτητή (ή εν προκειμένω αντικαταστάτη διαιτητή) ή προκαλεί διαδοχικές παραιτήσεις των από αυτό ορισμένων διαιτητών, με σκοπό την παρέλκυση της διαδικασίας. Τέλος, στο άρθρο 15Α εισάγεται νέα διάταξη που δεν περιλαμβάνεται στον ΠρΝ και ορίζει το μέτρο ευθύνης των διαιτητών. Ανάλογη διάταξη περιλαμβάνεται και στο άρθρο 881 ΚΠολΔ, αλλά και στο άρθρο 73 παρ. 4 του ΕισΝΚΠολΔ, οι οποίες ως γενικές θα μπορούσαν να τύχουν εφαρμογής και επί των διαιτησιών του παρόντος νόμου. Εντούτοις, η Επιτροπή έκρινε ότι η σχετική περί ευθύνης των διαιτητών διάταξη θα έπρεπε να περιληφθεί και στον παρόντα νόμο για λόγους σαφήνειας.

12. Άρθρο 16: Στο άρθρο 16 επέρχονται φραστικές βελτιώσεις, η βασική, όμως, ρύθμιση παραμένει αμετάβλητη, με εξαίρεση την τρίτη παράγραφο του άρθρου. Στη διάταξη αυτή προκρίθηκε η παροχή δυνατότητας αυτοτελούς προσβολής της παρεμπίπτουσας επί της δικαιοδοσίας απόφασης του διαιτητικού δικαστηρίου ύστερα από συναίνεσή του, άλλως η παρεμπίπτουσα αυτή απόφαση θα συμπροσβάλλεται με την επί της ουσίας απόφαση. Υπάρχουν ορισμένες σπάνιες περιπτώσεις, κατά τις οποίες η ύπαρξη ή μη δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου μπορεί να είναι πραγματικά αμφίβολη, οπότε είναι προς το καλώς εννοούμενο συμφέρον όλων των εμπλεκόμενων πλευρών το ζήτημα της δικαιοδοσίας να ξεκαθαρίζεται έγκαιρα από το αρμόδιο πολιτειακό δικαστήριο. Στην ίδια διάταξη διευκρινίζεται εμμέσως (και σε συνδυασμό με το άρθρο 34 παρ. 2 εδ. α' υποεδ. αα') ότι αντικείμενο προσβολής μπορεί να είναι τόσο η θετική, όσο και η αρνητική περί δικαιοδοσίας απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου, ένα ζήτημα που είχε δημιουργήσει αμφιβολίες στην ελληνική θεωρία του δικαίου της διαιτησίας, ενώ ταυτόχρονα καθορίζεται η προθεσμία της αυτοτελούς άσκησης αγωγής ακύρωσης κατά της παρεμπίπτουσας επί της δικαιοδοσίας απόφασης.

13. Άρθρο 16Α: Η διάταξη είναι νέα, δεν περιλαμβάνεται στον ΠρΝ και είναι πρωτοπόρος και στο διεθνές πεδίο, λαμβανομένου υπόψη ότι ρυθμίζει τις προϋποθέσεις της πολυμερούς διαιτησίας. Στην έννοια της πολυμερούς διαιτησίας περιλαμβάνονται συνήθως περισσότερες μορφές υποκειμενικής διεύρυνσης της διαιτητικής δίκης με ένα κοινό, πάντως, χαρακτηριστικό ότι οι πρόσθετοι

διάδικοι συνδέονται με τους αρχικούς διαδίκους με την ίδια διαιτητική συμφωνία. Η πρώτη παράγραφος της διάταξης αναγνωρίζει ως επιτρεπτές μορφές υποκειμενικής διεύρυνσης της διαιτητικής δίκης αφενός μεν την πρόσθετη παρέμβαση, οπότε ο παρεμβαίνων έχει έννομο συμφέρον στην επίλυση της κύριας διαφοράς, και μάλιστα ικανό ως προς τη φύση, αλλά και τον βαθμό της έντασής του, αφετέρου δε κάθε άλλη μορφή υποκειμενικής διεύρυνσης με την προσθήκη κύριου διαδίκου, όπως λ.χ. την κύρια παρέμβαση, οπότε ο παρεμβαίνων διεκδικεί έναντι των αρχικών διαδίκων το αντικείμενο της διαφοράς (*active joinder*), ή την εναγωγή τρίτου από έναν (ή και τους δύο) των αρχικών διαδίκων (*passive joinder*). Ορίζει δε περαιτέρω η πρώτη παράγραφος ότι σε περίπτωση που ο αρχικός εναγόμενος προβάλλει αγωγικό αίτημα κατά τρίτου προσώπου, οφείλει να το πράξει με την απάντησή του επί της προσφυγής στη διαιτησία (ώστε να είναι εξαρχής σαφές ότι η διαιτησία είναι πολυμερής και να ενεργοποιηθεί το άρθρο 11Α), ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση υποβάλλεται (από τον αιτούντα) αυτοτελές αίτημα. Το επιτρεπτό και τη συνδρομή των προϋποθέσεων της υποκειμενικής διεύρυνσης της διαιτητικής δίκης αποφασίζει σε κάθε περίπτωση το διαιτητικό δικαστήριο. Το τελευταίο εδάφιο της πρώτης παραγράφου ορίζει, τέλος, ότι αφ' ης γίνεται δεκτή από το διαιτητικό δικαστήριο η υποκειμενική διεύρυνση της διαιτητικής δίκης, οι νέοι (πρόσθετοι ή κύριοι) διάδικοι έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των αρχικών διαδίκων. Σημειώνεται ότι η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύεται και υπό το πρίσμα της διάταξης της τρίτης παραγράφου, ώστε το διαιτητικό δικαστήριο για την απόφασή του περί εισδοχής του τρίτου στη διαιτητική δίκη να έχει συνεκτιμήσει όλα τα πραγματικά και νομικά δεδομένα της περίπτωσης. Σημειώνεται στο σημείο αυτό, πάντως, ότι το πρόσθετο μέρος που επιδιώκει τη συμμετοχή του στη διαιτησία εξ ορισμού αποδέχεται το ήδη συγκροτημένο δικαστήριο.

Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 16Α ρυθμίζει την περίπτωση της συνένωσης περισσότερων διαιτητικών δικών μεταξύ των αυτών διαδίκων ή/και τρίτων, οπότε ορίζεται ότι το διαιτητικό δικαστήριο έχει την εξουσία να συνενώσει τις περισσότερες δίκες σε μία διαδικασία ενώπιόν του. Και εδώ αυτονόητη προϋπόθεση είναι οι περισσότερες διαιτησίες να βασίζονται στην ίδια διαιτητική συμφωνία και η ένωση των διαιτησιών αυτών σε μία ενιαία διαδικασία να εξυπηρετεί τη γενικότερη οικονομία της δίκης, οπότε και η υποκειμενική αυτή διεύρυνση θα έχει ως αποτέλεσμα, αφού εγκριθεί από το διαιτητικό δικαστήριο, τη δημιουργία περισσότερων κυρίων διαδίκων (*consolidation*). Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ανενδοιάστως ότι η μεν ύπαρξη κοινής διαιτητικής συμφωνίας μεταξύ αρχικών διαδίκων και τρίτου αποτελεί αναγκαία όχι όμως πάντα και ικανή συνθήκη για την συντέλεση της υποκειμενικής διεύρυνσης της διαιτητικής δίκης. Στην περίπτωση που μια από τις σχετικές διαφορές εκκρεμεί ενώπιον άλλων διαιτητών, απαιτείται επιπλέον και μία (διαδικαστική) συμφωνία μεταξύ των αρχικών διαδίκων και του τρίτου και εγκρίνεται τελικώς από το διαιτητικό δικαστήριο. Η ίδια η δεύτερη παράγραφος ορίζει ακόμη ότι το μεν διαιτητικό δικαστήριο εγκρίνει τη συνένωση των περισσότερων διαιτησιών σε ενιαία διαδικασία ενώπιόν του, το δε αντίστοιχο διαιτητικό δικαστήριο, ενώπιον του οποίου εκκρεμούσε η συνενούμενη διαιτησία, περατώνει την ενώπιόν

του διαιτητική διαδικασία με πράξη περάτωσης της διαιτησίας κατά το άρθρο 32 παρ. 2 (βλ. εκεί).

Η προαναφερθείσα ειδική διαδικαστική συμφωνία των μερών, η οποία καταρτίζεται σε κάθε περίπτωση υποκειμενικής διεύρυνσης της διαιτητικής δίκης κατά τις προαναφερθείσες δύο πρώτες παραγράφους του άρθρου 16Α μεταξύ των αρχικών διαδίκων και του τρίτου και εγκρίνεται τελικώς από το διαιτητικό δικαστήριο, αποτυπώνεται στην τρίτη παράγραφο του άρθρου, όπου αποσαφηνίζονται και οι ειδικότερες προϋποθέσεις υπό τις οποίες παρέχεται η έγκριση του δικαστηρίου. Ζητείται βεβαίως από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να τοποθετηθούν επί του ζητήματος, καθώς και η γνώμη του τυχόν άλλου διαιτητικού δικαστηρίου. Στην τέταρτη παράγραφο του άρθρου αυτού ορίζεται, τέλος, ότι οι διατάξεις του ισχύουν με την επιφύλαξη διαφορετικής συμφωνίας των μερών.

14. Άρθρο 17: Πρόκειται για μία από τις πλέον πρωτοπόρες διατάξεις του σχεδίου νόμου, η οποία αφορά τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων από το διαιτητικό δικαστήριο. Η πρώτη παράγραφος αναφέρεται στην εξουσία του διαιτητικού δικαστηρίου να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα, με την επιφύλαξη, βέβαια, αντίθετης συμφωνίας των μερών. Η εξουσία του διαιτητικού δικαστηρίου να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα μπορεί να υλοποιείται, αναλόγως των περιστάσεων, με κάθε πρόσφορο τρόπο, με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με τηλεφωνική εντολή, με γραπτή διαταγή κ.λπ. ή και με διαιτητική απόφαση. Το διαιτητικό δικαστήριο δεν διατάσσει τα αιτούμενα ασφαλιστικά μέτρα, αλλά, όπως η διάταξη σημειώνει, εκείνα και όσα (βλ. και την επόμενη παράγραφο) θεωρεί αναγκαία σχετικά με το αντικείμενο της διαφοράς. Επομένως, το διαιτητικό δικαστήριο δεν δεσμεύεται από τα σχετικά αιτήματα των διαδίκων και διατάσσει τα αναγκαία ασφαλιστικά μέτρα είτε για το αντικείμενο της διαφοράς είτε για την ίδια τη διαιτητική διαδικασία, όπως είναι λ.χ. ασφαλιστικά μέτρα για τη διασφάλιση των αποδείξεων, την εμπιστευτικότητα της διαδικασίας ή εγγυοδοσία για την εξασφάλιση των δαπανών της διαιτησίας. Σε αντίθεση με τον ΠρΝ του 2006, η διάταξη δεν περιέχει ενδεικτικό κατάλογο διαφόρων ειδών ασφαλιστικών μέτρων, τα οποία η Επιτροπή θεωρεί αυτονόητα για την ελληνική έννομη τάξη και πρακτική. Το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί, τέλος, ύστερα από αίτηση μέρους ή και αυτεπαγγέλτως, να ανακαλέσει, αναστείλει ή μεταρρυθμίσει τα ασφαλιστικά μέτρα που διέταξε, καθώς και την τυχόν εγγυοδοσία που επέβαλε.

Η δεύτερη παράγραφος αποτυπώνει τις βασικές προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν και τις αρχές που εφαρμόζει το διαιτητικό δικαστήριο κατά τη λήψη των ασφαλιστικών μέτρων. Δύο είναι κατά τη διάταξη αυτή οι βασικές προϋποθέσεις λήψης ασφαλιστικών μέτρων: αφενός μεν το στοιχείο του επείγοντος, το οποίο συντρέχει, όταν υπάρχει επείγουσα περίπτωση ή για να αποτραπεί επικείμενος κίνδυνος, αφετέρου δε η πιθανολόγηση ύπαρξης του ασφαλιστέου δικαιώματος (*prima facie on the merits* ή *fumus boni iuris*), δηλαδή ικανές ενδείξεις ότι το εν λόγω δικαίωμα, ουσιαστικό ή δικονομικό, πράγματι υφίσταται. Περαιτέρω, βασική αρχή για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, την οποία πρέπει να λαμβάνει υπόψη το διαιτητικό δικαστήριο, είναι η αρχή της

αναλογικότητας, ώστε το διατασσόμενο ασφαλιστικό μέτρο να εξασφαλίζει τις ανάγκες του αιτούντος, αλλά και να μην εξουθενώνει τον καθ' ου το ασφαλιστικό μέτρο. Η αρχή αυτή αποτυπώνεται με τη διάταξη ότι περισσότερα ασφαλιστικά μέτρα από όσα είναι αναγκαία δεν πρέπει να διατάσσονται και ανάμεσα στα περισσότερα δυνατά μέτρα εν όψει του κριτηρίου του αναγκαίου, προτιμάται εκείνο που είναι λιγότερο επαχθές.

Η τρίτη παράγραφος αντιμετωπίζει το ιδιαίτερα δυσχερές ζήτημα της προσωρινής διαταγής και ορίζει ότι σε *εξαιρετικά* επείγουσες περιστάσεις και με αίτημα ενός μέρους το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να εκδώσει προσωρινή διαταγή για τη ρύθμιση της κατάστασης έως την έκδοση της απόφασης επί του ασφαλιστικού μέτρου. Η προσωρινή διαταγή εκδίδεται μετά από προηγούμενη ακρόαση του καθ' ου, εκτός αν πιθανολογείται ότι η κλήση αυτού σε ακρόαση θα ματαιώσει την αποτελεσματικότητα της προσωρινής διαταγής, οπότε στην τελευταία περίπτωση η κλήση σε ακρόαση του καθ' ου η προσωρινή διαταγή πραγματοποιείται μετά την πάροδο εικοσιτεσσάρων ωρών από την έκδοση της προσωρινής διαταγής. Επομένως, η βασική επιλογή της διάταξης είναι ότι ακόμη και στις προσωρινές διαταγές απαιτείται προηγούμενη ακρόαση του καθ' ου η προσωρινή διαταγή σε κάθε περίπτωση, απλώς, αν το διαιτητικό δικαστήριο πιθανολογεί ότι η κλήση του καθ' ου σε ακρόαση μπορεί να *ματαιώσει* την αποτελεσματικότητα της προσωρινής διαταγής, τότε η προσωρινή διαταγή χορηγείται χωρίς ακρόαση του καθ' ου, ο οποίος, όμως, εντός εικοσιτεσσάρων ωρών από την έκδοση της προσωρινής διαταγής, πρέπει να καλείται να ακουσθεί από το διαιτητικό δικαστήριο. Η προσωρινή διαταγή είναι ένα επείγον συντηρητικό μέτρο περιορισμένης ισχύος και για τον λόγο αυτό η ισχύς της παύει με την πάροδο είκοσι ημερών από την έκδοσή της, εκτός αν ορίσει άλλως το διαιτητικό δικαστήριο είτε με την απόφασή του για το ασφαλιστικό μέτρο είτε με αυτοτελή απόφαση/διάταξη για παράταση της ισχύος της προσωρινής διαταγής και πέραν των είκοσι ημερών.

Η τέταρτη παράγραφος ορίζει ότι οι αποφάσεις του διαιτητικού δικαστηρίου σύμφωνα με το παρόν άρθρο δεσμεύουν τα μέρη, τα οποία οφείλουν να συμμορφωθούν με αυτές αμέσως, κάτι που κατά κανόνα ισχύει στην πράξη της διεθνούς διαιτησίας. Περαιτέρω, ορίζεται ότι οι αποφάσεις των ασφαλιστικών μέτρων είναι προσωρινής ισχύος και δεν επηρεάζουν την κύρια υπόθεση και δεν θα τίθεται, επομένως, θέμα προκατάληψης των διαιτητών ως προς την έκβαση της κύριας διαφοράς της ουσίας.

Η πέμπτη παράγραφος του άρθρου 17 υιοθετεί το μοντέλο αναγνώρισης και κήρυξης εκτελεστών, εντός της ελληνικής επικράτειας, των αποφάσεων του διαιτητικού δικαστηρίου περί ασφαλιστικών μέτρων που υιοθετεί ο ΠρΝ, αλλά δεν ακολουθεί αυτόν με την καθιέρωση των εκτεταμένων κωλυμάτων αναγνώρισης του άρθρου 17 I του ΠρΝ του 2006. Η Επιτροπή προβληματίσθηκε επί μακρόν, αν έπρεπε να διατηρήσει τουλάχιστον δύο λόγους μη αναγνώρισης και ειδικότερα την ανυπαρξία ή την ακυρότητα της διαιτητικής συμφωνίας και την αντίθεση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων στη δημόσια τάξη. Υπήρξαν δε εκτενείς και μακρές συζητήσεις μεταξύ των μελών της Επιτροπής ειδικότερα

ως προς τον πρώτο λόγο μη αναγνώρισης, εντούτοις εντέλει η Επιτροπή κατέληξε να διατηρήσει μόνον την αντίθεση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων στη δημόσια τάξη, διότι κρίθηκε, αφενός μεν ότι δεν ήταν σκόπιμη σε κάθε περίπτωση η κρίση του πολιτειακού δικαστηρίου των ασφαλιστικών μέτρων για την ύπαρξη και το κύρος της διαιτητικής συμφωνίας, αφετέρου δε ότι απόφαση ασφαλιστικών μέτρων ενός διαιτητικού δικαστηρίου προδήλως στερούμενου δικαιοδοσίας θα προσκρούει ούτως ή άλλως στη δημόσια τάξη. Ως προς τον λόγο μη αναγνώρισης λόγω αντίθεσης στη δημόσια τάξη διευκρινίζεται ότι η έννοια της δημόσιας τάξης είναι ταυτόσημη με εκείνη του άρθρου 34 παρ. 2 εδ. β' υποεδ. ββ'. Σημειώνεται ότι η εν προκειμένω αναγνώριση θα συντρέχει με την κήρυξη εκτελεστής της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων, ενώ δεν νοείται αυτοτελής αναγνώριση της δεσμευτικής δύναμης της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων. Τέλος, πρέπει να επισημανθεί, ότι με το υιοθετούμενο σύστημα επιτρέπεται η εκτέλεση ορισμένων ή και η μη εκτέλεση άλλων ασφαλιστικών μέτρων που διέταξε το διαιτητικό δικαστήριο.

Η έκτη παράγραφος καθιερώνει μία πρωτοποριακή διάταξη, σύμφωνα με την οποία ο υπέρ ου το ασφαλιστικό μέτρο μπορεί να υποχρεωθεί σε εύλογη αποζημίωση του καθ' ου σε δύο εναλλακτικά ισχύουσες περιπτώσεις: είτε αν αποδειχθεί ότι ο υπέρ ου το ασφαλιστικό μέτρο πέτυχε την έκδοση ή τη διατήρησή του με πράξεις ή παραλείψεις που αντιβαίνουν στο καθήκον καλόπιστης διεξαγωγής της διαιτητικής δίκης είτε αν η λήψη του ασφαλιστικού μέτρου κρίνεται εκ των υστέρων ως αδικαιολόγητη, λ.χ. εν όψει της έκβασης της δίκης, ιδίως δε της εν όλω ή εν μέρει απόρριψης της αγωγής. Η πρώτη περίπτωση αποτελεί κύρωση της παράβασης του γενικώς ισχύοντος στη διαιτητική δίκη καθήκοντος καλόπιστης διεξαγωγής της διαιτητικής δίκης, ενώ η δεύτερη (αντικειμενική κατά τη φύση της) αποτελεί κύρωση της ανυπαρξίας ασφαλιστέου δικαιώματος του υπέρ ου, όπως τούτο προκύπτει από την εκ των υστέρων θεώρηση των πραγμάτων. Στην πρώτη περίπτωση η εύλογη αποζημίωση θα αποκαθιστά την βλάβη που προκάλεσε η κακόπιστη και προπετής συμπεριφορά του υπέρ ου, ενώ στη δεύτερη θα αποκαθιστά την αδικώς προκληθείσα βλάβη του καθ' ου ενόψει, μάλιστα, της ανυπαρξίας του ασφαλιστέου δικαιώματος του υπέρ ου, ιδίως όταν απορρίφθηκε εν όλω ή εν μέρει η αγωγή του. Κατά τον προσδιορισμό της εύλογης αποζημίωσης θα πρέπει να συνεκτιμάται, κατά πόσον ο καθ' ου το ασφαλιστικό μέτρο επιχείρησε να μετριάσει τη ζημία του, κυρίως επιδιώκοντας προηγουμένως την ανάκληση ή μεταρρύθμισή του από το διαιτητικό δικαστήριο. Η αξίωση εύλογης αποζημίωσης μπορεί, τέλος, να ασκηθεί είτε διαρκούσης της διαιτητικής διαδικασίας ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου, το οποίο αποφαινεται επί του σχετικού αιτήματος με την τελική του απόφαση, άλλως μπορεί να ασκηθεί στα πολιτειακά δικαστήρια.

15. Άρθρο 18: Στο άρθρο επέρχονται φραστικές μόνον βελτιώσεις, οι οποίες αποδίδουν επιτυχέστερα το γράμμα της αντίστοιχης διάταξης του ΠρΝ. Σημειώνεται ότι η παροχή δυνατότητας ακρόασης είναι μεν πλήρης, πλην όμως είναι και συντεταγμένη, υποτασσόμενη στη διάρθρωση της διαδικασίας και στο καθήκον καλόπιστης διεξαγωγής της διαδικασίας.

16. Άρθρο 19: Στις δύο πρώτες παραγράφους της διάταξης αυτής επέρχονται φραστικές βελτιώσεις, ενώ προστίθεται νέα τρίτη παράγραφος, σύμφωνα με την οποία οι δύο προηγούμενες παράγραφοι εφαρμόζονται και για το ιδιαίτερα ευαίσθητο ζήτημα της εμπιστευτικότητας (ως προς την οποία ο νόμος δεν λαμβάνει θέση, αφήνοντας το ζήτημα στα μέρη ή στο διαιτητικό δικαστήριο) είτε ως προς την ύπαρξη ή μη της διαιτησίας, είτε ως προς τη διαιτητική διαδικασία, είτε ως προς το περιεχόμενο της διαιτητικής απόφασης. Νέα είναι και η τέταρτη παράγραφος, η οποία ρυθμίζει το ζήτημα του γραμματέα της διαιτησίας, και ειδικότερα διευκρινίζεται ότι αυτός έχει τις υποχρεώσεις του άρθρου 12 παρ. 1 και την ευθύνη του άρθρου 15Α του νόμου, ενώ όλα τα άλλα ζητήματα, και ιδίως τα ειδικότερα καθήκοντά του, η αμοιβή του κ.λπ. ρυθμίζονται με σχετική πράξη του διαιτητικού δικαστηρίου.

17. Άρθρο 20: Στο άρθρο αυτό επέρχονται φραστικές μόνον βελτιώσεις.

18. Άρθρο 21: Στην πρώτη παράγραφο επέρχονται φραστικές βελτιώσεις με κύριο στόχο (όπως άλλωστε και στο άρθρο 2 περ. δ') να διακριθεί η προσφυγή στη διαιτησία από την αγωγή (για την οποία βλ. στο άρθρο 23). Η προσφυγή στη διαιτησία είναι το εναρκτήριο δικόγραφο της διαιτησίας, στο οποίο περιγράφεται συνοπτικώς η υπαγωγή στη διαιτησία της συγκεκριμένης διαφοράς (τα ειδικότερα στοιχεία της οποίας θα πρέπει να παρατίθενται κατά τον αρμόζοντα κατά τις συγκεκριμένες περιστάσεις βαθμό), η διαιτητική συμφωνία και ενδεχομένως διορίζεται επί πολυμερούς διαιτητικού δικαστηρίου ο διαιτητής του προσφεύγοντος. Η δεύτερη παράγραφος εισάγει μία νέα διάταξη που δεν υπάρχει στον ΠρΝ, και είναι η απάντηση στην προσφυγή, την οποία εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η προσφυγή πρέπει να γνωστοποιήσει (βλ. άρθρο 3) μέσα σε τριάντα ημέρες από την παραλαβή της προσφυγής.

19. Άρθρο 22: Στο άρθρο επέρχονται φραστικές μόνον βελτιώσεις.

20. Άρθρο 23: Η διάταξη του άρθρου 23 είναι πολλαπλώς κρίσιμη διάταξη. Κατ' αρχάς εισάγει την έννοια της αγωγής στη διαιτησία που αποτελεί το κύριο και βασικό εισαγωγικό δικόγραφο, στο οποίο αναλυτικώς ο ενάγων εκθέτει το αντικείμενο της διαφοράς, το αίτημά του, καθώς και τα πραγματικά γεγονότα που το θεμελιώνουν. Αντίστοιχα, ο εναγόμενος μέσα στην οριζόμενη προθεσμία πρέπει να απαντήσει στην αγωγή, προβάλλοντας τους ισχυρισμούς και τα αιτήματά του. Αμφότερα τα δικόγραφα πρέπει να συνοδεύονται από την επίκληση των συγκεκριμένων αποδεικτικών μέσων για την απόδειξη των ισχυρισμών τους, ανεξάρτητα αν τα αποδεικτικά αυτά μέσα προσάγονται (όπως λ.χ. τα αποδεικτικά έγγραφα) ή όχι με το αντίστοιχο δικόγραφο. Από τα ανωτέρω καθίσταται απολύτως σαφής η διάκριση μεταξύ αφενός μεν προσφυγής στη διαιτησία και απάντησης σ' αυτήν (άρθρα 2 εδ. δ' και 21) και αφετέρου αγωγής και απάντησης στην αγωγή. Η πρώτη ομάδα δικογράφων είναι εντελώς συνοπτική και εξυπηρετεί απλώς την υπαγωγή μιας διαφοράς στη διαιτησία και την εκκίνηση της διαιτησίας, ενώ η δεύτερη ομάδα δικογράφων παγιτοποιεί (με την επιφύλαξη της παραγράφου 2) κατ' αρχήν το αντικείμενο της διαφοράς, τα πραγματικά γεγονότα και τα αιτήματα των μερών, με άλλα λόγια παγιτοποιεί κατ' αρχήν το αντικείμενο της

διαιτητικής δίκης. Είπαμε, ότι η δεύτερη ομάδα δικογράφων παγιοποιεί κατ' αρχήν το αντικείμενο της διαιτητικής δίκης, διότι η δεύτερη παράγραφος του άρθρου επιτρέπει σε κάθε μέρος κατά τη διάρκεια της διαιτησίας να μεταβάλει ή συμπληρώσει το αίτημα ή την απάντησή του, εκτός αν τούτο δεν επιτραπεί από το διαιτητικό δικαστήριο, ιδίως λόγω καθυστερημένης προβολής του. Είναι, βέβαια, αυτονόητο ότι σε περίπτωση μεταβολής ή συμπλήρωσης των αιτημάτων θα εφαρμόζεται το άρθρο 18 και στα μέρη θα παρέχεται πλήρες δικαίωμα ακρόασης. Τέλος, είναι επίσης αυτονόητο, ότι τα μέρη, άλλως το διαιτητικό δικαστήριο έχουν την εξουσία, με βάση τη διάταξη του άρθρου 19 παρ. 2 να διαπλάσουν τη διαδικασία με διαφορετικό τρόπο. Η ίδια διάταξη του άρθρου 19 παρ. 2 εμφορείται, άλλωστε, από την αρχή της προσφορότητας της διαιτητικής διαδικασίας, στην οποία περιλαμβάνεται και η ανάγκη για ταχεία πρόοδο της διαιτητικής δίκης. Παρέλκει, επομένως, ο καθορισμός ενδεικτικών προθεσμιών στο νόμο είτε για την αγωγή είτε για την απάντηση στη αγωγή.

21. Άρθρα 24-26: Στις διατάξεις αυτές επέρχονται φραστικές βελτιώσεις, οι οποίες αποδίδουν εναργέστερα το πνεύμα των οικείων διατάξεων. Επισημαίνεται ότι το τελευταίο εδάφιο της τρίτης παραγράφου του άρθρου 24 έχει το νόημα ότι το διαιτητικό δικαστήριο πρέπει να μεριμνά ώστε να μην υπάρχουν στον φάκελο της υπόθεσης και να μη λαμβάνονται, εντεύθεν, υπόψη εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης ή αποδεικτικά έγγραφα των οποίων δεν έχουν λάβει γνώση και τα δύο μέρη.

22. Άρθρο 26Α: Το άρθρο αυτό είναι νέο, δεν περιλαμβάνεται στον ΠρΝ και αντιμετωπίζει το εξαιρετικά σοβαρό ζήτημα της επίδειξης εγγράφων και της προσκομιδής αποδείξεων, αποδεικτική μέθοδος ευρύτατης χρήσης στη διαιτητική πρακτική. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το διαιτητικό δικαστήριο έχει, με την επιφύλαξη διαφορετικής συμφωνίας των μερών ή λ.χ. κανόνων αναγκαστικού δικαίου που έχουν εφαρμογή, την εξουσία να επιβάλει στα μέρη να προσκομίσουν έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά μέσα που βρίσκονται στη διάθεσή τους και πιθανολογείται ότι θα έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της διαιτησίας. Η εξουσία αυτή του διαιτητικού δικαστηρίου είναι ιδιαίτερα σημαντική, επιτρέπει στο διαιτητικό δικαστήριο να έχει τον ουσιαστικό έλεγχο της αποδεικτικής διαδικασίας και θέτει τις βάσεις για την αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας στη διαιτητική δίκη. Η υποχρεωτική, ύστερα από διαταγή του διαιτητικού δικαστηρίου, επίδειξη εγγράφων ή η προσκομιδή αποδείξεων καθιστά τη διαιτησία απολύτως ισοσθενή προς την πολιτειακή δικαιοδοσία θεσμού επίλυσης διαφορών· πρέπει δε να σημειωθεί ότι η πρακτική εμπειρία από την εφαρμογή αυτών των διαδικασιών στη διεθνή διαιτησία είναι απολύτως θετική. Η δεύτερη παράγραφος της διάταξης καθιερώνει ότι εξουσία αυτή ασκείται σε κατάλληλο στάδιο της διαδικασίας, ύστερα από αίτηση μέρους ή με πρωτοβουλία του διαιτητικού δικαστηρίου, και αφού έχει ζητηθεί από τα μέρη να εκφράσουν τις απόψεις τους.

23. Άρθρα 27-30: Το άρθρο 27 παραμένει αμετάβλητο, ενώ κρίσιμες είναι οι φραστικές βελτιώσεις του άρθρου 28. Στις πρώτες δύο παραγράφους του άρθρου 28, καθώς επίσης και στην τέταρτη παράγραφο επέρχονται φραστικές

βελτιώσεις, οι οποίες με πλέον δόκιμο τρόπο αποδίδουν τις ρυθμίσεις του ΠρΝ. Στην τρίτη παράγραφο αποκαθίσταται η ορθή διάκριση μεταξύ δίκαιης κρίσης και κρίσης κατά την επιείκεια, σύγχυση, σημειωτέον, η οποία υπάρχει και στον ΠρΝ, ενώ οι όροι χρησιμοποιούνται στα ελληνικά και μόνον παρενθετικά χρησιμοποιούνται όροι που χρησιμοποιούνται διεθνώς. Στα άρθρα 29 και 30 επέρχονται φραστικές βελτιώσεις. Ειδικότερα στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 30 αποκαθίσταται η ρύθμιση, όπως έχει στον ΠρΝ, η οποία είχε αλλοιωθεί αδικαιολόγητα με τον 2735/1999.

24. Άρθρο 31: Επέρχονται φραστικές βελτιώσεις, οι οποίες αποκαθιστούν το ορθό νόημα των διατάξεων του άρθρου 31, ενώ στην τέταρτη παράγραφο αποκαθίσταται μία αδικαιολόγητη στρέβλωση που είχε υιοθετήσει η νομολογία (βλ. ΑΠ 5/2000) ότι η -καθ' εαυτήν άτυπη- προβλεπόμενη παράδοση της διαιτητικής απόφασης αποτελεί αφετήριο γεγονός για την τρίμηνη προθεσμία της αγωγής ακύρωσης, μολονότι, τόσο η διάταξη του άρθρου 898 § 2 ΚΠολΔ, όσο και εκείνη του άρθρου 34 § 3 του ν. 2735/1999 ως αφετηρία έθεταν την κοινοποίηση της απόφασης. Σε κάθε περίπτωση με επεμβάσεις τόσο στην παρούσα διάταξη, όσο και στη διάταξη του άρθρου 34 § 3 αποκαθίσταται το ορθό νόημα των οικείων διατάξεων, λαμβανομένου, άλλωστε, υπόψη ότι η αγωγή ακύρωσης αποτελεί ένδικο βοήθημα ενώπιον των πολιτειακών δικαστηρίων, ώστε δεν νοείται η αφετηρία της σχετικής αποσβεστικής προθεσμίας να τοποθετείται σε ένα άτυπο κατά τα άνω γεγονός.

25. Άρθρο 32: Στο άρθρο αυτό επέρχονται φραστικές βελτιώσεις, οι οποίες αποδίδουν σαφέστερα το νόημα των σχετικών ρυθμίσεων. Επίσης, στην πέμπτη παράγραφο του άρθρου προστίθεται η δυνατότητα τη διαιτητική απόφαση να μπορεί να καταθέσει στο Μονομελές Πρωτοδικείο και εξουσιοδοτημένο από το διαιτητικό δικαστήριο τρίτο πρόσωπο, ευχέρεια που έχει ιδιαίτερη πρακτική σημασία, ιδίως όταν το διαιτητικό δικαστήριο αποτελείται από διαιτητές που δεν έχουν εγκατάσταση στην Ελλάδα.

26. Άρθρο 33: Στο άρθρο 33 επέρχονται φραστικές και άλλες βελτιώσεις, οι οποίες αποκαθιστούν το νόημα των σχετικών ρυθμίσεων. Επιπλέον, στην τρίτη παράγραφο εισάγεται η ρύθμιση του ΠρΝ για τη δυνατότητα έκδοσης συμπληρωματικής διαιτητικής απόφασης για αιτήματα που είχαν υποβληθεί στη διαιτησία, αλλά είχαν παραλειφθεί στη διαιτητική απόφαση. Σε αντίθεση με τις περιπτώσεις διόρθωσης και ερμηνείας, όπου προβλέπεται προθεσμία τριάντα ημερών για να αποφανθεί το διαιτητικό δικαστήριο, στην περίπτωση συμπλήρωσης της απόφασης επί μη κριθέντος αιτήματος, προβλέπεται προθεσμία εξήντα ημερών για την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου. Όλες οι προθεσμίες αυτές μπορούν με απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου να παραταθούν.

27. Άρθρο 34: Στο άρθρο 34 επέρχονται φραστικές βελτιώσεις, αλλά και άλλες βελτιώσεις που αποκαθιστούν το ορθό νόημα των επιμέρους διατάξεων. Ειδικότερα, στη δεύτερη παράγραφο στην περ. αα' διευκρινίζεται ότι η ικανότητα των μερών για κατάρτιση διαιτητικής συμφωνίας κρίνεται με βάση το επ' αυτής εφαρμοστέο δίκαιο, ενώ στην ίδια περίπτωση ως προς το εφαρμοστέο επί της διαιτητικής συμφωνίας δίκαιο η διατύπωση ευθυγραμμίζεται με τον κανόνα

σύγκρουσης του άρθρου 7Α. Με την αλλαγή αυτή στη διατύπωση ο σχετικός κανόνας σύγκρουσης της παρούσας διάταξης δεν θα ευθυγραμμίζεται πλέον απολύτως με εκείνον της διάταξης του άρθρου V 1 α της ΣΝΥ, εντούτοις η αλλαγή αυτή δεν θα δημιουργεί κανένα ζήτημα, αφού είναι απολύτως προφανές ότι θα λειτουργεί *in favorem validitatis* της διαιτητικής συμφωνίας. Στην ίδια διάταξη προστίθεται και τρίτη περίπτωση, η οποία ευθυγραμμίζεται με τη ρύθμιση του άρθρου 16 παρ. 4 και επιτρέπει την άσκηση αγωγής ακύρωσης και κατά της αποφαιτικής επί της δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου απόφασης. Επίσης, στην περίπτωση γγ' διευκρινίζεται ότι υπέρβαση της εξουσίας των διαιτητών υπάρχει και όταν η διαιτητική απόφαση υπερβαίνει τα υποβληθέντα αιτήματα των μερών (*ultra ή extra petita*). Προστίθεται νέα περίπτωση εε', σύμφωνα με την οποία αποτελούν λόγους ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης οι λόγοι αναψηλάφησης από τους αριθμούς 6 και 10 του άρθρου 544 ΚΠολΔ. Σημειώνεται ότι ήδη και υπό το καθεστώς του ν. 2735/1999 υποστηριζόταν στη θεωρία (ελληνική και γερμανική) ότι η συνδρομή λόγου αναψηλάφησης αποτελούσε λόγο ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης λόγω αντίθεσης της τελευταίας στη δικονομική δημόσια τάξη, η οποία δεν ανέχεται να κυκλοφορούν στην έννομη τάξη (δικαστικές ή) διαιτητικές αποφάσεις, οι οποίες βασίζονται σε εκ των υστέρων ανατραπείσα πραγματική βάση ή αποτελούν προϊόν διαφθοράς. Αλλά και στη διεθνή θεωρία κρατεί γενικώς η άποψη ότι, όταν η διαιτητική απόφαση είναι προϊόν διαδικαστικής απάτης (*fraud*), είναι ακυρώσιμη λόγω αντίθεσης στη δικονομική δημόσια τάξη. Με βάση τα δεδομένα αυτά η προαναφερθείσα διάταξη καθιστά λόγους ακύρωσης μόνον τους λόγους αναψηλάφησης από τους αριθμούς 6 (αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου για ψευδή κατάθεση μάρτυρα ή διαδίκου ή για πλαστότητα εγγράφου κ.λπ. και 10 (αμετάκλητη ποινική απόφαση για δωροληψία κ.λπ. διαιτητή) του άρθρου 544 ΚΠολΔ. Δεδομένου ότι η σχετική ελληνική νομολογία ερμηνεύει στενά τις οικείες διατάξεις του ΚΠολΔ είναι προφανές ότι οι περιπτώσεις εφαρμογής της διάταξης και στη διαιτησία θα είναι αντιστοιχώς εξαιρετικά σπάνιες. Εντούτοις, τέτοιου είδους διατάξεις προσδίδουν, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, την απαραίτητη ηθική διάσταση στη διαιτησία. Τέλος, στο εδάφιο β' περίπτωση ββ' για την αντίθεση της διαιτητικής απόφασης στη δημόσια τάξη προστίθεται, ενόψει μίας αντίθετης, πλην μη ορθής νομολογίας (ΑΠ 2111/2017), ότι η διάταξη εφαρμόζεται αδιακρίτως αν στη συγκεκριμένη περίπτωση εφαρμόστηκε ημεδαπό ή αλλοδαπό δίκαιο.

Στην τρίτη παράγραφο της διάταξης διευκρινίζεται, ενόψει και μίας σχετικής ατυχούς νομολογίας (ΑΠ 5/2000), ότι αφετηρία της προθεσμίας άσκησης της αγωγής ακύρωσης είναι η επίδοση της διαιτητικής απόφασης και όχι η άτυπη παραλαβή της κατά το άρθρο 31 § 4. Επιπλέον, ενόψει της καθιέρωσης των δύο λόγων αναψηλάφησης ως λόγων ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης ορίζεται ότι για την αντίστοιχη προθεσμία θα εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 545 ΚΠολΔ.

Η τέταρτη παράγραφος είναι νέα, δεν υπάρχει στον ΠρΝ, αλλά ο σχετικός κανόνας έχει κατ' επανάληψη διατυπωθεί και διαμορφωθεί από τη νομολογία ήδη από το 1969 (βλ. τις νεότερες ΑΠ 933/1988, ΟλομΑΠ 25/1990). Η διάταξη ορίζει ότι κανείς δεν μπορεί να δημιουργήσει λόγο ακύρωσης από τις δικές του

πράξεις ή παραλείψεις, εκφράζει, επομένως, εν προκειμένω την *exceptio doli generalis*. Παρά τη σταθερή προαναφερθείσα νομολογία, εμφανίστηκαν, πάντως, κατ' επανάληψη στην πράξη περιπτώσεις εφαρμογής της αρχής αυτής, οι οποίες, όμως, δεν αντιμετωπίστηκαν από τη νεότερη νομολογία με την αντίστοιχη αποφασιστικότητα.

Νέες είναι οι παράγραφοι 5 και 6. Η μεν βασική ιδέα της παρ. 5 υπήρχε στον ΠρΝ (34 § 4), αλλά δεν είχε ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο με τον ν. 2735/1999, ενώ η παρ. 6 είναι νέα. Ειδικότερα, η παρ. 5 προκάλεσε πολλές συζητήσεις στην Επιτροπή επί της αρχής και της διατύπωσής της, εντέλει, όμως, αποφασίσθηκε να υιοθετηθεί· η διάταξη αξιοποιεί περαιτέρω τη βασική ιδέα της παρ. 4 του άρθρου 34 του ΠρΝ και προβλέπει, *in favorem arbitrationis*, τη δυνατότητα του αρμόδιου δικαστηρίου, ύστερα από αίτηση ή και αυτεπαγγέλτως, όταν διαπιστώνει ότι συντρέχει ελάττωμα της διαιτητικής απόφασης, το οποίο είναι άρσιμο, να απέχει από την ακύρωση της διαιτητικής απόφασης και αντ' αυτού να αναπέμπει τη διαφορά στο διαιτητικό δικαστήριο που είχε εκδώσει τη διαιτητική απόφαση, προκειμένου αυτό να άρει το διαπιστωθέν και από το πολιτειακό δικαστήριο ελάττωμα. Το δικαστήριο με την περί αναπομπής απόφασή του θέτει και σύντομη προθεσμία έκδοσης της νέας διαιτητικής απόφασης, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τις ενενήντα ημέρες, εκτός αν το διαιτητικό δικαστήριο παρατείνει περαιτέρω την προθεσμία αυτή, αν συντρέχει σπουδαίος λόγος. Η ρύθμιση αυτή του ΠρΝ που ενσωματώνεται με τη διάταξη της παρ. 5 του παρόντος άρθρου, είναι πολλαπλώς ενδιαφέρουσα, διότι λειτουργεί σαφώς υπέρ της διαιτησίας και εξυπηρετεί την οικονομία της δίκης, αφού άλλως το αρμόδιο δικαστήριο θα έπρεπε λόγω του διαπιστωθέντος ελαττώματος να ακυρώσει τη διαιτητική απόφαση και τα μέρη να επαναφέρουν με βάση την επόμενη παρ. 6 τη διαφορά τους στη διαιτησία, προκειμένου αυτή να κριθεί εξ αρχής. Αντ' αυτού η εδώ παρ. 5 προκρίνει την ευέλικτη λύση της αναπομπής της διαφοράς στο διαιτητικό δικαστήριο προς άρση του ελαττώματος. Οι περιπτώσεις που το αρμόδιο δικαστήριο θα αναπέμπει τη διαφορά προς «επανεκδίκαση» θα είναι ιδίως ελαττώματα, όπως εκείνα των λόγων ακύρωσης της παρ. 2 εδ. α' υποεδ. ββ' γγ' και δδ', αλλά και εδ. β' υποεδ. ββ', χωρίς πάντως να αποκλείεται και σε κάποιες σπανιότερες περιπτώσεις των άλλων λόγων ακύρωσης να συντρέχει περίπτωση άρσης του διαπιστωθέντος ελαττώματος. Σε κάθε περίπτωση η δυνατότητα άρσης του ελαττώματος με την αναπομπή στο διαιτητικό δικαστήριο θα κρίνεται *in casu* από το αρμόδιο για την ακύρωση δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη βεβαίως τις θέσεις των μερών. Η διάταξη θα επιτυγχάνει το σκοπό της, αν η αναπομπή μπορεί να λειτουργήσει σε σύντομο χρόνο, και για τον λόγο αυτό ορίζεται ότι η αναπομπή γίνεται στο διαιτητικό δικαστήριο που εξέδωσε τη διαιτητική απόφαση, ώστε να αποφεύγεται η υπό τις παρούσες συνθήκες ενδεχομένως χρονοβόρα διαδικασία διορισμού νέου διαιτητικού δικαστηρίου. Η περαιτέρω συνέπεια της ρύθμισης αυτής είναι ότι, όταν για οποιονδήποτε λόγο το διαιτητικό δικαστήριο που εξέδωσε την αρχική διαιτητική απόφαση, δεν μπορεί να ανασυγκροτηθεί, η διάταξη δεν θα μπορεί να λειτουργήσει. Στην περίπτωση αυτή διέξοδος θα είναι η λύση της επόμενης παρ. 6. Η αναπομπή της διαφοράς στο διαιτητικό δικαστήριο στις περισσότερες των περιπτώσεων θα επιβάλει, εν όλω ή εν μέρει, αναδίκαση της

υπόθεσης ή έστω, κατά περίπτωση, την παροχή της παραληφθείσας λ.χ. ακρόασης κ.λπ. και γι' αυτό η διάταξη λαμβάνει μέριμνα για ενδεχόμενη παράταση της αρχικώς ορισθείσας προθεσμίας έκδοσης της διαιτητικής απόφασης από το ίδιο το διαιτητικό δικαστήριο.

Με την ίδια στόχευση λειτουργεί και η παρ. 6, η οποία καθιστά διάταξη του παρόντος νόμου την απολύτως ορθή νομολογιακή θέση ότι η ακύρωση της διαιτητικής απόφασης επιφέρει στις περισσότερες των περιπτώσεων αναβίωση της διαιτητικής συμφωνίας ως προς την κριθείσα διαφορά και συνεπώς την ανάκτηση της δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου (βλ. ΟλομΑΠ 1549/1979, ΑΠ 686/1977). Και εδώ ισχύει ό,τι ελέχθη στην προηγούμενη παράγραφο ότι δηλαδή η αναβίωση της διαιτητικής συμφωνίας θα επέρχεται ιδίως στις περιπτώσεις της παρ. 2 εδ. α' υποεδ. ββ' γγ' και δδ', αλλά και εδ. β' υποεδ. ββ'. Σημειωτέον ότι, όπως αναφέρθηκε, η διάταξη δεν περιλαμβάνεται στον ΠρΝ, αλλά αντίστοιχη ρύθμιση έχει η διάταξη της παρ. 1059 (5) της γερμανικής ΠολΔ, αλλά και η διάταξη του άρθρου 1067 της ολλανδικής ΠολΔ.

Με νομοθετικά πρότυπα τις διατάξεις των άρθρων διάταξη του άρθρου 1522 (1 και 2) γαλλΚΠολΔ και εν μέρει 192 (1 και 2) ελβετικού IPRG/LDIP εισάγεται η διάταξη της παρ. 7, σύμφωνα με την οποία τα μέρη μπορούν με έγγραφη συμφωνία τους να παραιτηθούν οποτεδήποτε, αλλά ρητώς και ειδικώς από την αγωγή ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης, ενώ στην περίπτωση αυτή διατηρείται η δυνατότητα προβολής των λόγων ακύρωσης κατά τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης. Η πρακτική σημασία της διάταξης είναι προφανής: Με την παραίτησή τους αυτή τα μέρη «εξοικονομούν» απλώς τη διαδικασία ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να είναι χρονοβόρα, δεν παραιτούνται, όμως, της ακυρωτικής δικαστικής προστασίας, αφού οι λόγοι ακύρωσης θα μπορούν, κατά τη ρητή εν προκειμένω διάταξη του δευτέρου εδαφίου της παρ. 7, να προβάλλονται κατά τη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης με λόγο ανακοπής που στη συγκεκριμένη περίπτωση θα πλήττει την εγκυρότητα του εκτελεστού τίτλου, δηλαδή της διαιτητικής απόφασης. Αν γίνει δεκτός ο σχετικός λόγος ανακοπής θα ακυρώνεται ο εκτελεστός τίτλος, δηλαδή η διαιτητική απόφαση, οπότε δεν θα ανακύπτει και κανένα ζήτημα για την εφαρμογή του άρθρου V 1 e της ΣΝΥ στην αλλοδαπή πολιτεία εκτέλεσης της διαιτητικής απόφασης. Κατά δογματική ακρίβεια και δεδομένου ότι κύριο αντικείμενο της ανακοπής του άρθρου 933 ΚΠολΔ είναι μόνον πράξεις εκτέλεσης, τούτο θα έχει ως συνέπεια στην εδώ συζητούμενη περίπτωση ότι η ακυρωσία της διαιτητικής απόφασης θα αποτελεί προδικαστικό αντικείμενο της σχετικής δίκης ανακοπής, ώστε δεκτού γενομένου του λόγου ανακοπής από την ακυρωσία της διαιτητικής απόφασης, αφενός μεν θα ακυρώνεται η ελαττωματική διαιτητική απόφαση (προδικαστικό ζήτημα), αφετέρου δε θα ακυρώνεται η με βάση αυτόν τον ακυρωθέντα εκτελεστό τίτλο συγκεκριμένη πράξη εκτέλεσης (κύριο ζήτημα).

28. Άρθρο 35: Στη διάταξη αυτή επέρχονται τρεις βασικές επεμβάσεις: Πρώτον καταργείται η παραπομπή ως προς το δεδικασμένο των διαιτητικών αποφάσεων στη διάταξη του άρθρου 896 ΚΠολΔ και μέσω αυτής στις διατάξεις των άρθρων 322, 324 έως 330, 332 έως 334 ΚΠολΔ και αντ' αυτού προτιμήθηκε η

αλευθείας παραπομπή στις συγκεκριμένες περί δεδικασμένου των δικαστικών αποφάσεων διατάξεις του ΚΠολΔ. Περαιτέρω, εισάγεται νέα διάταξη στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 35, σύμφωνα με την οποία το δεδικασμένο καταλαμβάνει και προδικαστικά ζητήματα που κρίθηκαν από το διαιτητικό δικαστήριο και εμπίπτουν στη διαιτητική συμφωνία (όπως λ.χ. το κύρος της σύμβασης, η σχετική ικανότητα των μερών, κλπ.). Η ρύθμιση αυτή είναι καινοτόμος έναντι του ισχύοντος δικαίου, αποτελεί έκφραση της εμπιστοσύνης του νόμου στη διαιτησία και εξυπηρετεί, επιπλέον, την οικονομία της δίκης, αφού, άλλως, τα ζητήματα αυτά θα έπρεπε να υπαχθούν εκ νέου προς κρίση στη διαιτησία, αυξάνοντας έτσι τον κίνδυνο έκδοσης αντιφατικών διαιτητικών αποφάσεων. Τέλος, στη παρ. 2 εισάγεται νέο τελευταίο εδάφιο, το οποίο δεν προβλέπεται στον ΠρΝ και ορίζει ότι η διαιτητική απόφαση ενεργεί έναντι τρίτων προσώπων, μόνον αν τα πρόσωπα αυτά δεσμεύονται από τη διαιτητική συμφωνία. Πρόκειται για άποψη που κρατεί σχεδόν απολύτως στο διεθνές πεδίο. Κατά τα λοιπά οι λοιπές διατάξεις του άρθρου αυτού παραμένουν ως είχαν στον ν. 2735/1999.

29. Άρθρο 36: Η πρώτη παράγραφος παραμένει αμετάβλητη ως είχε και στον ν. 2735/1999. Η διάταξη αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, διότι καθιερώνει κατά παραπομπή τη ΣΝΥ ως το γενικώς ισχύον νομοθετικό καθεστώς της αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, δηλαδή ακόμη και σε όσες περιπτώσεις η υπό αναγνώριση αλλοδαπή διαιτητική απόφαση δεν θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της ΣΝΥ. Είναι δε αυτονόητο ότι οι επιφυλάξεις αμοιβαιότητας και εμπορικότητας δεν θα εφαρμόζονται εν προκειμένω. Έτσι, το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 903 και 906 ΚΠολΔ έχει συρρικνωθεί εντελώς κατά το ουσιαστικό του μέρος και στην πραγματικότητα οι διατάξεις αυτές διατηρούνται σε εφαρμογή κατά το μέρος που καθορίζουν την ακολουθητέα διαδικασία για την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων στην Ελλάδα. Επίσης, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν ήταν αναγκαία η ενσωμάτωση του άρθρου 36 του ΠρΝ, το οποίο επαναλαμβάνει εν προκειμένω τα κωλύματα αναγνώρισης του άρθρου V της ΣΝΥ και ότι η συνολική παραπομπή με την παρ. 1 του παρόντος άρθρου στη ΣΝΥ ήταν απολύτως αρκετή. Η παρ. 2 ενσωματώνει στην Ελλάδα τη διάταξη του άρθρου 35 § 1 του ΠρΝ, η οποία με τη σειρά της επαναλαμβάνει το πρώτο και ουσιώδες μέρος της διάταξης του άρθρου III της ΣΝΥ, ενώ η παρ. 3 ενσωματώνει τη διάταξη του άρθρου 35 § 2 του ΠρΝ, η οποία με τη σειρά της ενσωματώνει τη διάταξη του άρθρου IV της ΣΝΥ. Θεωρητικώς, πάντως, οι διατάξεις των παρ. 2 και 3 θα μπορούσαν να είχαν παραλειφθεί, αφού ισχύουν μόνον επί αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, ως προς τις οποίες, όμως, η παραπομπή στη ΣΝΥ με την παρ. 1 του άρθρου αυτού είναι καθολική. Εντούτοις, η Επιτροπή προτίμησε να τις ενσωματώσει δεδομένου του σημαντικού τους χαρακτήρα.

30. Άρθρο 37: Με τη διάταξη αυτή που δεν περιέχεται στον ΠρΝ, εισάγεται μία σύγχρονη ρύθμιση για τους οργανισμούς θεσμικής διαιτησίας, δεδομένου ότι η προβλεπόμενη διαδικασία ίδρυσης αυτών κατά τη διάταξη του άρθρου 902 ΚΠολΔ έχει αποδεχθεί ανεπαρκής ενόψει των σύγχρονων αναγκών. Η Επι-

τροπή αποφάσισε να ρυθμίσει την ίδρυση και λειτουργία των οργανισμών αυτών ακολουθώντας δύο βασικές αρχές: αξιοπιστία και πλήρη διαφάνεια. Ορίζει, ειδικότερα, η διάταξη στην παρ. 1 ότι οι οργανισμοί θεσμικής διαιτησίας ιδρύονται με απλή δήλωση (όχι άδεια) που κατατίθεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης. Τη δήλωση αυτή μπορούν να υποβάλουν και ήδη λειτουργούντες οργανισμοί θεσμικής διαιτησίας, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος νόμου. Προϋπόθεση για να λειτουργήσει ένας οργανισμός θεσμικής διαιτησίας είναι να έχει την εταιρική μορφή της ανώνυμης εταιρίας, με ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο 100.000 Ευρώ ή να είναι ΝΠΔΔ, πρέπει δε να διαθέτουν κανονισμό διαιτησίας και κατάλογο διαιτητών από πρόσωπα εγνωσμένου κύρους και εμπειρίας στη διεξαγωγή διαιτησιών. Περαιτέρω, η διάταξη ορίζει ότι η δήλωση προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης συνοδεύεται από αντίγραφο του καταστατικού, κατάλογο μετόχων, σύνθεση των διοικητικών και εποπτικών οργάνων, ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, αντίγραφο του Κανονισμού Διαιτησίας, κατάλογο των διαιτητών και ετήσια έκθεση δραστηριότητας. Επίσης, οι οργανισμοί ενημερώνουν σε κάθε μεταβολή των στοιχείων αυτών το Υπουργείο Δικαιοσύνης και το αργότερο μία φορά τον χρόνο. Με βάση αυτά τα στοιχεία το Υπουργείο Δικαιοσύνης τηρεί αρχείο των οργανισμών θεσμικής διαιτησίας, στο οποίο έχει πρόσβαση κάθε ενδιαφερόμενος, και μπορεί οποτεδήποτε να διενεργεί έλεγχο κατά πόσον ο οργανισμός διαιτησίας τηρεί τις διατάξεις του νόμου. Τέλος, ορίζεται ότι οι λεπτομέρειες εφαρμογής της παρούσας διάταξης καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

Οι νομικές μορφές οργάνωσης των οργανισμών θεσμικής διαιτησίας, δηλαδή η ανώνυμη εταιρία ή το ΝΠΔΔ, επελέγησαν διότι το πρώτο αποτελεί το πλέον εξελεγμένο, διαφανές και ταυτοχρόνως ευέλικτο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, ενώ ομοίως τα ΝΠΔΔ που ούτως ή άλλως τελούν υπό κρατική εποπτεία, εμφανίζουν κατά βάση ανάλογα χαρακτηριστικά. Αποκλείστηκαν δε άλλοι τύποι νομικών προσώπων, διότι δεν εμφανίζουν τα παραπάνω πλεονεκτήματα. Στην περίπτωση της ανώνυμης εταιρίας ορίστηκε ελάχιστο κεφάλαιο το ποσό των 100.000 Ευρώ, διότι η λειτουργία ενός οργανισμού θεσμικής διαιτησίας απαιτεί σοβαρή και δαπανηρή οργάνωση, προκειμένου να μπορεί να επιτελέσει την υποστηρικτική του λειτουργία σε έναν θεσμό εξώδικης επίλυσης των διαφορών. Ανάλογα ισχύουν και για τα ΝΠΔΔ, τα οποία τελούν υπό κρατική εποπτεία και χρηματοδότηση. Τη πλήρη διαφάνεια των οργανισμών αυτών υπηρετούν τα υποβαλλόμενα στο Υπουργείο Δικαιοσύνης στοιχεία, στα οποία πρέπει να μπορεί να ελέγχει οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος. Τον ίδιο σκοπό και επιπλέον την ακρίβεια των υποβαλλόμενων στοιχείων, αλλά και τη νόμιμη λειτουργία των οργανισμών αυτών υπηρετεί ο προβλεπόμενος έλεγχος των οργανισμών αυτών από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Τέλος, προβλέπεται και η έκδοση κανονιστικής απόφασης του Υπουργού Δικαιοσύνης, η οποία θα ρυθμίσει τις λεπτομέρειες εφαρμογής της παρούσας διάταξης.

Στην παρ. 2 καθιερώνεται η εξαίρεση, ότι οι μόνιμες διαιτησίες που ρυθμίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 902 του ΚΠολΔ και των άρθρων 131 και 132 του ν. 4194/2013 εξακολουθούν να διέπονται από τις οικείες διατάξεις, ενώ

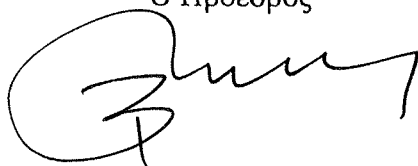
στην παρ. 3 διευκρινίζεται ότι οργανισμοί θεσμικής διαιτησίας που έχουν εγκύρως συσταθεί και λειτουργούν στην αλλοδαπή, μπορούν να προσφέρουν υπηρεσίες θεσμικής διαιτησίας στην Ελλάδα.

31. Άρθρο 38: Η έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου ορίζεται από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ωστόσο, επειδή η Επιτροπή αποφάσισε λόγω της πληθώρας και της έκτασης των τροποποιήσεων να καταργήσει τον ν. 2735/1999 και ο παρών νόμος να κωδικοποιεί τις διατάξεις του ν. 2735/1999 και τις τροποποιήσεις αυτών σε ένα ενιαίο κείμενο, κατέστη αναγκαία η εισαγωγή της μεταβατικής ρύθμισης του άρθρου 37 παρ. 2, σύμφωνα με την οποία διαιτησίες οι οποίες άρχισαν μέσω αίτησης διαιτησίας πριν την ημερομηνία ισχύος του παρόντος νόμου εξακολουθούν να διέπονται από τον ν. 2735/1999.

Αθήνα, 22.9.2020

Τα Μέλη της Ειδικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής

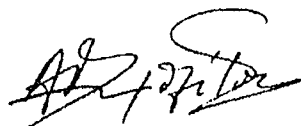
Ο Πρόεδρος

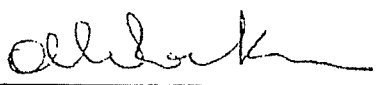
Καθηγητής Κ. Φ. Καλαβρός

Γεώργιος Πετρόχειλος

Αντωνιάς Δημολίτσα

Άννα Μαντάκου

Ευάγγελος Βασιλακάκης

Α.Χ.Κ.

Αθανάσιος Καΐσης

Παναγιώτης Γιαννόπουλος